

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
2022. DECEMBER

b o n u m **p u b l i c u m**

A TANULÁS A LEGJOBB BEFEKTETÉS

Elismerések az egyetem
ünnepi szenátusi ülésén 20

Varga Judit:
Összetartozásunkat szimbolizáló
Alaptörvényünk van 12

KRISTÓ KATALIN: SZILÁRD ALAPOKRA ÉPÍTKEZHETÜNK 06

A LUDOVIKATV
LEGÚJABB MŰSORA

SAJTÓHANG

SZAKÉRTŐINKTŐL,
HITELESEN

NEMZETI
KÖZZSZOLGÁLATI
EGYETEM
LUDOVIKA

/ NKEUNI

29
SZÁZADVÉG
John J. Mearsheimer: „A magyarok
bölcseken ellenzik a háborút”

32
Konzervatív elmék, ha találkoznak

52
Megtalálták Szent Miklós sírját

SZÁMVETÉS

Lassan közeledünk az év végéhez, és egyetemünk indulásának január 1-jei évfordulójához. Bár a jubileumot már magunk mögött hagytuk, ilyenkor is érdemes számot vetnünk az elmúlt évről. 2022-ben is nagy volt a nyüzsgés a Nemzeti Közzszolgálati Egyetem háza táján: közel kétezer(!) eseménynek (konferencia, sportrendezvény, workshop stb.) adott otthont az NKE. Többek között olyan jeles, nemzetközileg elismert gondolkodók is tartottak előadást egyetemünkön, mint John Mearsheimer, Andrew Bremberg vagy Francesco Giubilei, de szép számmal fordultak meg hazai és külföldi politikai vezetők, ismert sportolók, közéleti személyiségek a Ludovika Campuson. A magazin szerkesztősége sem tétlenkedett idén: kilenc lapszámban közel kétszáz cikket keresztül igyekeztünk bemutatni olvasóinknak ezt az egyetemi, pezsgő világot. Ígérjük, ez jövőre sem lesz másképpen! A szerkesztőség nevében áldott, békés karácsonyt és sikerekben gazdag, boldog új évet kívánok!

Találkozzunk 2023-ban!

Szilárd Dénes főszerkesztő

TARTALOM 2022. DECEMBER

02	MOZAIK	23	„A KÖZIGAZGATÁSBAN FENN KELL TARTANI AZ ELŐZŐ ÉVTIZED FEJLŐDÉSI DINAMIKÁJÁT!”	37	MI LESZ A NEMZETKÖZÖSSÉG SORSA?
06	KRISTÓ KATALIN: SZILÁRD ALAPOKRA ÉPÍTHEZHEZTÜNK	26	ÚJ LENDÜLETTEL A KORRUPCIÓ ELLEN	40	FELFORRÓSODOTT A HANGULAT AZ ÉSZAKI-SARKVIDÉKEN
12	VARGA JUDIT: ÖSSZETARTOZÁSUNKAT SZIMBOLIZÁLÓ ALAPTÖRVÉNYÜNK VAN	28	MEGÉRI AZ OKTATÁSBA FEKTETNI	43	ELDÖRDÜLTEK A KIBERFEGYVEREK?
15	VÁLTOZÓ VALLÁSOSSÁG	29	„A MAGYAROK BÖLCSEKEN ELLENZIK A HÁBORÚT” – JOHN J. MEARSHEIMER	46	ZÖLD UTAT A ZÖLDFÉMEKNEK!
18	ÖNKORMÁNYZATISÁG NAPJAINKBAN	32	KONZERVATÍV ELMÉK, HA TALÁLKOZNAK	49	TUDATOS ENERGIAFELHASZNÁLÓKKÁ KELL VÁLNUNK!
20	A TANULÁS A LEGJOBB BEFEKTETÉS	34	UTAZÁS, KUTATÁS, TAPASZTALATSZERZÉS, TEREPSZEMLE – PETRÉTEI DÁVID R. ÖRNAGY	52	MEGTALÁLTÁK SZENT MIKLÓS SÍRJÁT
				55	A KATONAI NEVELÉS ETHOSZA
				56	AZ ÉRTELMISÉG BUKÁSA

MOZAIK

ÁTADTÁK A NEMZETI FELSŐOKTATÁSI ÖSZTÖNDÍJAT

Nemzeti felsőoktatási ösztöndíjban tanulmányi és szakmai eredményeik magas színvonalának megtartása céljából a felsőoktatási intézmények azon hallgatói részesülhetnek, akik kiemelkedő tanulmányi eredményt értek el, illetve szakmai területen kimagasló munkát végeztek. Ennek alapján az NKE huszonöt hallgatója – ÁNTK húsz fő, HHK négy fő, RTK egy fő – kapta meg a támogatást a 2022/2023-as tanévben.

VÁLTOZÁS A KATASZTRÓFAVÉDELMI INTÉZET ÉLÉN

Vass Gyula t. ezredes, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Kar (RTK) Katasztrófavédelmi Intézet vezetője 65. életének betöltése vezetői változást hozott a Katasztrófavédelmi Intézet élén. November 4-én állománygyűlés keretében a Belügyminisztérium (BM) Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (OKF) Humánszerológiai Intézetének vezetője és a Rendészettudományi Kar dékánja méltatták az intézetvezető eddigi végzett munkáját. Kovács Gábor r. vezérőrnagy, a Rendészettudományi Kar dékánja, valamint Vietórisz Ágnes t. ezredes, a BM OKF Humánszerológiai Intézet vezetője és Ördög István t. ezredes, a BM OKF Oktatási Főosztály és Katasztrófavédelmi Vizsgaközpont vezetője tájékoztatták a személyi állományt az intézetvezetői megbízás változásáról. Vass Gyula t. ezredes helyét ideiglenes megbízottként Ambrusz József egyetemi docens, a Katasztrófavédelmi Művelési Tanszék tanszékvezetője veszi át, a Tűzvédelmi Mérnöki Tanszék tanszékvezetői beosztását pedig megbízással Érces Gergő t. őrnagy, adjunktus látja el. Vietórisz Ágnes t. ezredes megköszönte Vass Gyula t. ezredes eddigi vezetői beosztásában végzett munkáját, kiemelve, hogy az intézet mind oktatási, mind szervezeti oldalról jelentős fejlődésen ment keresztül az elmúlt években. Rámutatott: a hivatásos szerológiai életútja természetes velejárója a vezetői változás, amely elkötelezettséget jelent mindenki számára.

AZ EMBERARCÚ GLOBALIZÁCIÓ ÚTJÁN

Hogyan viszonyulnak a kelet-közép-európai országok a közvetlen külföldi befektetésekhez és azok hazai szabályozásához? Többek között erről a kérdéstről beszélgetett Muthucumaraswamy Sornarajah, a Szingapúri Nemzeti Egyetem nemzetközi jogászprofesszora és Kutasi Gábor, az NKE Eötvös József Kutatóközpont Gazdaság és Versenyképesség Kutatóintézetének vezetője, valamint Sándor Lénárd, az NKE EJJK Amerika Kutatóintézetének tudományos munkatársa, a Mathias Corvinus Collegium Nemzetközi Jogi Központjának vezetője moderálásával az NKE-n. Az eseményen elhangzott, hogy a fejlett gazdaságok szintjére való felemelkedést célul kitűzve a rendszerváltást követően a kelet-közép-európai országok elfogadták a washingtoni konszenzuson alapuló nemzetközi jogrendszert. Azonban nem minden gazdaság akar csatlakozni a külföldi befektetések egységes szabályozásához, mert félnék attól, hogy elveszítik versenyelőnyüket. Az eredetileg latin-amerikai országokra kidolgozott egységes szabályok nem váltak csodaszerré a szabad piacgazdaságban a kereskedelem és a gazdaság liberalizációjára való áttérésért küzdő országok számára. M. Sornarajah professzor elmondta, hogy a nemzetközi befektetésekért folytatott verseny az USA által vezetett washingtoni konszenzuson kívüli országokban a versenyfutást és a szabályozás leépítését erősítette, így a külföldi befektetők számára kedvező jogi környezet előnyeit keresve a délkelet-ázsiai országok nagymértékben függővé váltak a multinacionális vállalatoktól.

AZ ŰRTEVÉKENYSÉG AZ EMBERISÉG KÖZÖS VÁLLALKOZÁSA

A Nemzeti Közszerológiai Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Világűrjog és Politika Kutatóintézet (VPKI) nemrég megjelent Világűrjog című kötetének a Ludovika Szárnyépület John Lukacs Társalgójában tartott bemutatóján a meghívott vendégek köszönő- és köszöntőbeszédekben hangsúlyozták a világűr világgazdaságra gyakorolt hatását, amivel a kötet jelentőségét támasztották alá. „Hálásan köszönöm az egyetemnek, hogy felkarolta a világűr felhasználása jogi és politikai aspektusainak kutatását, oktatását” – hangsúlyozta a miniszteri biztos. Ennek kapcsán az NKE nemcsak az EJJK alá tartozó VPKI-t hozta létre, hanem a UniSpace program teljes koordinációja mellett, elindította a Világűrpolitikai tanácsadó szakirányú továbbképzést is. Az MTA nemzetközi közjogi albizottságának elnöke, a kötet egyik szerkesztője, Sulyok Gábor leszögezte: a világűr nemcsak az emberiség jövője, hanem a buktatója is lehet, hiszen, „ha exportáljuk a földi problémákat a világűrbe, akkor a legsötétebb disztópia valósul meg”. Ennek megakadályozásához olyan „nemzetközi szinten magasan képzett szakemberekre van szükségünk, akik (...) nem felejtik el, hogy a világűr felhasználása az emberiség közös vállalása”. Egyetlen állam sem lehet komoly szereplője az űripárnak a társadalomtudományi, különösen a jogi aspektusok ismerete nélkül – hangsúlyozta az NKE EJJK VPKI vezetője, a kötet másik szerkesztője. Bartóki-Gönczy Balázs elmondta, „az NKE nem területet foglal, hanem együttműködések kezdeményez más, e területtel foglalkozó egyetemekkel, és nemzetközi szintre szeretné emelni kapcsolatait a területen”. Ennek egyik első állomása, hogy az Európai Űrügynökség az NKE-n rendezte a 31. Space Law and Policy nyári egyetemet 2023 augusztusában.

SZOLGÁLAT ÉS ELKÖTELEZETTSÉG – 50 ÉVES A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI TISZTKÉPZÉS

Fél évszázad alatt több mint 1100 büntetés-végrehajtási tisztet képzett a Nemzeti Közszerületi Egyetem és jogelődje, a Rendőrtiszti Főiskola, köztük ma már számos főtiszt szolgál intézetparancsnokként és egyéb vezetői beosztásokban. A Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanszéke alapításának 50. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi konferencián Deli Gergely rektor sikeres szellemi műhelynek nevezte a tanszéket, amely megszakítás nélkül, kiválóan végzi munkáját. Deli Gergely szerint az oktatók az egyetem és a Rendészettudományi Kar számára is fontos szolgálatot és elkötelezettséget képviselnek, „a hitelesség, az emberség és a segítőkészség” jellemzi őket. „Rend a lelke mindennek és mindennek a lélek a rendje” – idézte Deli Gergely a nemrégiben elhunyt Ruzsonyi Péter bv. dandártábornok, egyetemi tanár, a kar egykori dékánjának mondását, aki tanszékvezetőként 23 éven keresztül, tehát a tanszék eddigi életének felében szolgálta az ott zajló munkát. A konferencián Schmehl János bv. vezérőrnagy, bv. főtanácsos, az országos parancsnok biztonsági és fogva tartási helyettese a büntetés-végrehajtáshoz kötődő számos kerek évfordulóra hívta fel a figyelmet, köztük az első országos fenytőház 250 évvel ezelőtti indulására, a Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia 150 évvel ezelőtti megalapítására, illetve a Rendőrtiszti Főiskola, egyben a büntetés-végrehajtási képzés 50 évvel ezelőtti elindítására. Szűcs Lajos, Balogh László, Lőrincz József, Ruzsonyi Péter, Tari Ferenc – sorolta a tanszékvezetőket a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának helyettese, aki szerint munkásságuk példa az itt végzettek számára.

KELL A SHOW, DE KELL A SÓ IS!

Ünnepélyes keretek között adták át a 2022. évi Innovatív Tanszék Díjakat a Nemzeti Közszerületi Egyetem (NKE) Oktatási Központjában november 9-én. A díjátadó után Kreatív oktatási és kutatási módszerek a digitális és hagyományos oktatásban címmel workshopot tartottak.

„Bár nem vagyok szakértője ennek a területnek, azt egyetemi oktatóként magam is éreztem, hogy változtatnom szükséges, ha ugyanazt az üzenetet akarom eljuttatni a hallgatókhoz, mint régen” – hangsúlyozta az NKE rektora köszöntőjében. Deli Gergely hozzátette: minden magyar egyetemen létrejönnek kreatív kutatások és kreatív oktatást támogató rendszerek, de az NKE-nek meg kell őriznie vezető pozícióját ezen a területen is. Ennek támogatására jött létre a magyar közigazgatás-utánpótlás nevelésének bölcsőjében a Kreatív Tanulás Osztály, amelynek kezdeményezései és eredményei fémjelzik a szervezeti egység munkáját. „Koltay András prorektor annak idején a lelkemre kötötte, a feladataim közül a legfontosabb a Kreatív Tanulás Program, amely kapcsán azt kell kitalálnunk, hogyan fokunk tanítani öt év múlva, a frontális oktatás háttérbe szorításával. Az Innovatív Tanszék Díj pedig mindezek elismerése” – ismertette Christián László r. dandártábornok, az NKE oktatási rektorhelyettese. 2022-ben Innovatív Tanszék Díjban részesült az ÁNTK Közszervezési és Infotechnológiai Tanszéke (a lenti képen Budai Balázs tanszékvezető veszi át az elismerést Deli Gergely rektortól), a HHK Hadtörténeti, Filozófiai és Kultúrtörténeti Tanszéke, az RTK Közbiztonsági Tanszéke, a VTK Területi Vízgazdálkodási Tanszéke, különdíjat pedig az ÁNTK Kína-tanulmányok Tanszéke kapott.

A GÖRBÜLET ÉS AZ INNOVÁCIÓ, AMELY MEGHÓDÍTOTTA A SPORTVILÁGOT

Az INNO-CAMPUS részeként megvalósított előadást Huszár Viktor, a teqball társalapítója és a Nemzetközi Teqball Szövetség (FITEQ) Végrehajtó Bizottságának elnöke tartotta, Teqball – Világ Görbe Tükre címmel. Huszár Viktor jelenleg is az NKE doktorandusz hallgatója, emellett a Teqball Cégcsoport ügyvezetőjeként nemzetközi konferenciákon sport- és technológiai témákban prezentál.

Az előadó ismertette, hogyan tudott két kreatív magyar fiatal sikeressé válni, miközben azt tartották szem előtt: „A kevesebb mindig több.” Mint elmondta, ötletük onnan ered, hogy a futalos múlttal rendelkező Huszár Viktor és társa, Borsányi Gábor szerettek volna a barátaikkal focizni, azonban vagy nem volt elég játékosuk, vagy nem állt rendelkezésükre megfelelő pálya. Így elkezdtek azon gondolkodni, hogyan űzhetnék kedvenc sportágukat otthon, a kertben, akár ketten is. Először sík felületen, pingpongasztalon fociztak, majd rájöttek, hogy sokkal érdekesebb a játék, ha az asztal mindkét végén görbül. Alapvetően „visszafelé gondolkodtak”: nem asztalt alkottak, hanem továbbra is otthon akartak focizni, méghozzá úgy, hogy közben minimális legyen a sérülésveszély. Így indult a teqball, a kreativitás és a műszaki megoldás közös brandje.

A KORMÁNYZÁS MOTORJA

A Miniszterelnöki Kormányiroda több mint negyven ember összehangolt munkájával teremti meg a kormányülések hatékonyságát, amivel azt is garantálja, hogy nem érti félre egymás nyelvét a politika és a közigazgatás. A kormányzás motorja: a Miniszterelnöki Kormányiroda működése címmel tartott a Nemzeti Közszerületi Egyetem polgárainak előadást Bordás Gábor, a Miniszterelnöki Kormányiroda közigazgatási államtitkára az egyetem Orczy Úti Kollégiumában az NKE Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar (ÁNTK) Emberi Erőforrás Tanszékének Közszerületi, HR és Integritás Tudományos Diákköre (TDK) meghívására. Bordás Gábor bemutatkozásából kiderült, kijárta a központi közigazgatás ranglétráját, így szolgálhat 2021. augusztus 1-je óta közigazgatási államtitkárként. Jelenlegi munkahelye, a Miniszterelnöki Kormányiroda működése kapcsán hangsúlyozta: a kormányt

politikusok vezetnek, azonban politikai céljaikat mindig a közigazgatásnak kell végrehajtania. Az iroda feladata a szakpolitikai dilemmákat döntéshozatalra alkalmas formában prezentálni a politikusok számára, illetve a politika szándékait átfordítani közigazgatási feladattá. Számára egy átlagos hét legtöbbször a közigazgatási államtitkári értekezlettel kezdődik. Ezen a fórumon azt ítélik meg a résztvevők, hogy mely minisztériumi előterjesztések alkalmasak a politikai döntéshozatalra. A kormányiroda ugyanis ez alapján állítja össze a döntéshozó kormányzati kabinetek és a kormányülések napirendjét. Az öt kormányzati kabinet, illetve maga a kormányülés jellemzően határozati javaslattal ellátott minisztériumi előterjesztéseket tárgyal, illetőleg eszmecsere folytat egy-egy adott helyzetet bemutató jelentésről. A kormányülések jegyzőkönyvét mindig a Miniszterelnöki Kormányiroda államtitkára vezeti.

„Szilárd alapokra

Egykori hallgatóként nem gondolta, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karát (ÁNTK) – korábbi alma materjét – fogja vezetni, amit rövid időn belül egy másik magasabb vezetői megbízatás is követ majd. Kihívás pedig akad bőven: oktatói életpálya- és kariertámogatás, hallgatói életútmodell kidolgozása, egyetemi innovációs ökoszisztéma felépítése, egyetemi adminisztrációs terhek csökkentése. Kristó Katalinnal, az NKE fejlesztési rektorhelyettesével beszélgettünk az előtte álló feladatokról.

építkezhetünk”

● **Hosszú évekre nyúlik vissza a Nemzeti Közszolgálati Egyetemhez és jogelődjeihez való kötődése.**

A jogelőd Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatástudományi Karán, az első osztatlan közigazgatási mesterképzési szakon végeztem, és az egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájában szereztem meg a doktori fokozatot. Hallgatóként, az egykor Lőrincz Lajos akadémikus által is vezetett Közigazgatási Tanszék demonstrátora voltam, ma az akadémikus nevét viselő tanszék egyetemi docense vagyok.

● **Sokrétű oktatás-módszertani, képzésfejlesztési, kutatószervezési vezetői feladat után lett fejlesztési rektorhelyettes. Hogyan kapta meg a felkérést?**

Az egyetemen töltött elmúlt tizen-nyolc évben az oktatói, tudományos munka mellett egymást követték a kari, egyetemi vagy tudományos munkához kötődő vezetői megbízások. Ennek köszönhetően az oktatáshoz kapcsolódó teendők mellett sokrétű képzésfejlesztési és kutatószervezési tapasztalatot is szereztem, de alprojektvezetőként részt vettem európai uniós projekt megvalósításában is az egyetemen.

2017-ben Kis Norbert dékán mellett kaptam lehetőséget dékáni hivatalvezetőként, az akkori Államtudományi és Közigazgatási Karon. Mintegy öt éven keresztül vezettem a hivatalt, utoljára Deli Gergely, korábbi dékán mellett, aki idén februárban már rektorként kért fel az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar megbízott dékáni feladatainak ellátására az új dékán belépéséig. Rendkívüli megtiszteltetésként éltem meg, hogy

egykori hallgatóként lehetőségem nyílt fél éven át dékánként dolgozni a kar közösségéért. Ezt követően kaptam meg a rektori felkérést a fejlesztési rektorhelyettesi pozícióra. A sors különös ajándéka, hogy Kis Norberttől vehettem át a rektorhelyettesi portfóliót, aki oktatóm, mentorom, vezetőtársam volt; és aki munkájával elévülhetetlen érdemeket szerzett az NKE történetében. Természetesen nem lehet a helyébe lépni, ugyanakkor azt gondolom, hogy az általa lefektetett szilárd alapokra lehet és érdemes tovább építkezni.

● **A fejlesztési rektorhelyettes kiterjedt portfólióval rendelkezik. Milyen feladatai vannak?**

Alapfeladata, hogy stratégiai cselekvési programot készítsen az egyetem hazai és nemzetközi felsőoktatási pozíciójának javítására, működési hatékonyságának és intézményi képességeinek fejlesztésére, emellett felügyeli a fejlesztési programok megvalósítását. Kiemelt feladata továbbá az intézményfejlesztési terv és a kapcsolódó stratégiai programok előkészítése és végrehajtásuk felügyelete; de ebbe a rektorhelyettesi portfólióba tartozik még többek között az egyetemi minőségfejlesztési és minőségügyi feladatok irányítása, a pályázati, kutatás-fejlesztési és innovációs programok koordinációja és felügyelete, eredményorientált egyetemi innovációs ökoszisztéma kialakításának, vállalati kapcsolatok fejlesztésének szervezése és végrehajtásának felügyelete is.

Mindezen feladatok ellátásában kulcs szerepet vállal a fejlesztési rektorhelyettes felügyelete alatt működő Stratégiai-fejlesztési Iroda, valamint a fejlesztési igazgató által irányított Innovációs

és Technológiai Iroda és a Pályázati és Projektmenedzsment Iroda. Az egyenként is széles portfólióval és kiterjedt feladatkörökkel rendelkező területek összefogása, összehangolása és a harmonikus működés fenntartása nem kis kihívás, ugyanakkor rendkívül motiváló feladat.

● **A stratégiai tervezés és a minőségpolitikai szempontú vezetés szimbiózisban van a Stratégiai-fejlesztési Irodában (SFI).**

Amellett, hogy az iroda koordinálja az intézményfejlesztési terv és a kapcsolódó stratégiai fejlesztési programok kidolgozását, megvalósítását és értékelését, támogatja az egyetemi minőségfejlesztési és minőségügyi feladatok elvégzését. Az egyetem működési dimenzióinak sokoldalú mérése, értékelése és bizonyos esetekben más szervezeti egység által végzett mérések eredményeinek minőségbiztosítási szempontú, minőségfejlesztési célú értékelése is az irodán belül valósul meg. Ez legalább négy mérési területet jelent: a hallgatói elégedettségmérést (OMHV), a munkatársak teljesítményértékelését (TÉR), a munkatársi elégedettségmérést, valamint az egyetem hazai és nemzetközi rangsorokban elfoglalt helyének értékelő elemzését. Az elmúlt időszak legnagyobb minőségügyi feladata az intézményi akkreditációra való felkészülés volt. Az SFI és a minőségügyi terület szorosan együttműködik a 2021-ben megalakult Központi Akkreditációs Munkacsoporttal, részt vesz annak munkájában. A 2021. év legfontosabb feladata az ESG-önértékelésben való részvétel és az akkreditációs folyamatok támogatása volt, 2022-ben pedig aktív szerepet töltött be az »

akkreditációra való felkészülésben és az egyetemi polgárok felkészítésében.

- **Az egyetem kutatás-fejlesztési tevékenységét innovációs ökoszisztémává kívánja felépíteni.** Ebben segít az Innovációs és Technológiai Iroda. Az iroda a *Közszolgálati Technológia Transzfer Kezdeményezés* című, 2019-1.2.1- EGYETEMI-ÖKO-2019-00014 számú projekt keretében jött létre 2020-ban; fő tevékenysége ennek a projektnek a megvalósítása, és ennek keretében a Nemzeti Közszolgálati Egyetem innovációs ökoszisztémájának felépítése, támogatása és működtetése. Ez irányú feladataink magukba

foglalják a hallgatói ötletek felkarolását, az egyetemi innovációk támogatását, a kutatási és fejlesztési külső kapcsolatok építését, valamint az egyetemi szellemi tulajdon kezelését. A hallgatói innovációk támogatására jött létre a ZeFir Mentorprogram. Folyamatosan keressük a hallgatói ötleteket, illetve felkaroljuk a hackathon versenyek nyerteseinek ötleteit is; mentorok bevonásával, illetve külső partnerek keresésével támogatjuk fejlesztésüket. Az oktatói, kutatói innovációk támogatására működik a Proof of Concept (PoC) pályázati rendszer, amelynek keretében

ötletek, találmányok továbbfejlesztéséhez nyújtunk pénzügyi támogatást. A második PoC-pályázatra november végéig lehet jelentkezni. Az iroda az innovációs ökoszisztéma átformálásával az intézményfejlesztési tervben meghatározott célok elérését segíti, hozzáadva az ipari kapcsolatokban, a kutatási együttműködésekben megjelenő lehetőségeket. Az innovációs külső kapcsolatok építésén folyamatosan dolgozunk, igyekszünk bővíteni az egyetemi KFI- és üzleti kapcsolatok hálózatát. Az Innovációs és Technológiai Iroda intenzív kapcsolatépítő munkájának köszönhetően

2022-ben kutatás-fejlesztési szerződést kötöttünk a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel, a Szegedi Tudományegyetemmel, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalával, illetve az ADAPTO Solutions Informatikai Kft.-vel.

- **Szeptember végén – hagyományteremtő jelleggel – első alkalommal szerveztek kétnapos, innovációs konferenciát. Milyen céllal indították útjára az eseményt?**

Az Innovációs és Technológiai Iroda által szervezett Innovációs Kiállítás és Szakmai Napok rendezvény létrejötté többes célt szolgált. Egyrészt az egyetem karai bemutathatták innovációs tevékenységüket. A kiállítók a megvalósított technológiai fejlesztéseikről és kutatási eredményeikről számoltak be. Másrészt az érdeklődők szakmai előadásokon ismerkedhettek meg többek között a felsőoktatási kutatások és fejlesztések, a 3D nyomtatás, a szellemi tulajdon-védelem, a startupok és az uniós pályázatok aktuális kérdéseivel. A vállalatok, felsőoktatási intézmények és államigazgatási szervek mint lehetséges együttműködő partnerek felkutatása rendkívül fontos feladat, hiszen segítségükkel létrejöhet egy olyan közszolgálati technológiatranszfer- és tudásmenedzsment-rendszer, amely a későbbiekben üzleti sikerekben is megnyilvánuló kutatási eredményekkel büszkélkedhet. A két nap során lehetőség nyílt kapcsolatok, együttműködések megalapozására, szinergiák keresésére. Nem utolsósorban, az eseménynek köszönhetően több értékes kapcsolattal, lehetséges jövőbeli partnerrel gazdagodtunk. Az idei eredményekből kiindulva a rendezvényt jövőre is szeretnénk megvalósítani.

- **Milyen kiemelt pályázatok, fejlesztési programok futnak jelenleg az egyetemen?**

A 2022-es év nagy lehetőségeket hozott a Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Kristó Katalin az Innovációs Kiállítás és Szakmai Napok megnyitóján

tudományos életében, mivel a már évek óta futó projektjeink mellett elindult több, kimagasló hazai és uniós finanszírozású kutatómunka is, amelyek 2026-ig támogatják az egyetem fejlesztési és tudományos aktivitását. Az elért eredményeket tekintve a projektek közül kiemelkedik a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból elnyert Tématerületi Kiválósági Program 2020, amely aktívan hozzájárul a karok tudományos tevékenységéhez. A program célja, hogy az intézmény hazai és nemzetközi tudományos láthatósága, produktivitása, kutatói hálózata, utánpótlása és kutatási feltételrendszere erősebbé váljon. Ez elsősorban a Q-s vagy D1 minősítésű közlemények támogatásával valósult meg a program keretében. A Tématerületi Kiválósági Program 2021 keretében az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, a Hadtudományi és Honvédtisztviselői Kar, valamint a Rendészettudományi Kar mintegy 3,6 milliárd forint támogatást nyert el. Az ÁNTK projektje, a *Fenntartható államkormányzás és innovatív közszolgáltatások* című kutatás arra keresi a választ, hogy az átfogó értelemben vett társadalmi

innováció közszolgálati aspektusa mely területeken, milyen képességek és mérhető eredmények, valamint kiváltott hatások révén járul hozzá az államkormányzás fenntartható működéséhez. A HHK-n megvalósuló program legfőbb célkitűzése, hogy erősítse Magyarország biztonságára és védelmi képességeinek fejlesztésére irányuló folyamatokat. Az RTK szakmai vezetésével megvalósuló harmadik program célja pedig a kiberbűnözés elleni fellépés területén elért eredmények és a hazai rendészettudomány gyakorlati eszköztárának fejlesztése.

- **A Kooperatív Doktori Program keretében az egyetem valamennyi doktori iskolájából pályázott és nyert doktorandusz hallgató, akik támogatással folytathatják kutatásaikat.** Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképeségi Terve (RRF) keretében az egyetemen két nagy projekt indulhat el idén. Az egész intézményt átfogó Gyakorlatorientált felsőfokú képzések infrastrukturális- és készségfejlesztése elnevezésű projekt kiemelt feladata az egyetem képzéseinek teljes vertikumát felölelő digitális oktatási tér létrehozása, amely a rugalmasabb és hatékonyabb tanulást biztosító »

Az NKE Aranyérme elismerést vehetette át Kristó Katalin az egyetem ünnepi szenátusi ülésén

tudásmegosztási módszerekre épül. A Víz tudományi Kar konzorciumi tagként vesz részt a Víz tudományi és Víz biztonsági Nemzeti Labor munkájában, amely projekt egyik legfontosabb célkitűzése a fenntartható vízgazdálkodás biztosítása.

● **Hogyan látja a pályázatok, projektek jövőjét?**

Idén több nagyszabású projekt indult az egyetemen. A hazai támogatásoknak köszönhetően és az új uniós fejlesztési periódus indulásával szeretnénk folytatni a sikeres munkát. Célunk, hogy minél több projektet valósíthassunk meg. A felhívások egyedülálló lehetőséget biztosítanak számunkra, hogy növelni tudjuk a

kutatás-fejlesztési tevékenységünket, illetve a sikeres megvalósítások által szakmai és nemzetközi láthatóságunkat. A külső források megszerzése nagy jelentőséggel bír fejlesztési programunkban, ez kiemelten igaz lesz az elkövetkező időszakra is, hiszen napjainkban nagy kihívásokkal járó gazdasági helyzettel szembesülünk.

Ennél fogva folyamatosan keressük azokat a lehetőségeket, felhívásokat, amelyek illeszkednek az egyetem célkitűzéseibe, magas színvonalú pályázati portfóliójába. Terveink között szerepel a pályázatok által az egyetem kutatás-fejlesztési kompetenciáinak további erősítése és az eredmények üzleti hasznosítására nyitott

hozzáállás támogatása, párhuzamosan az egyetemi szellemi tulajdon bővítésével. A projektek eredményeiként olyan tudományos művek, termékek, szolgáltatások, szabályozások és oktatási tematikák jönnek majd létre, amelyek a magyarországi felsőoktatás kínálatán keresztül mind a hazai, mind a külföldi érdeklődők számára relevanciával bírnak, és a hazai és nemzetközi piacon egyaránt megjelennek majd.

● **Milyen új feladatok várnak Önre a jövőben?**

Az NKE a biztos jövő egyeteme. Fontosnak tartom, hogy a pályázati és innovációs lehetőségek mellett a fejlesztések közvetlenül is elérjék az egyetemi polgárokat; az NKE a hallgatók mellett az egyetemi munkatársaknak is a biztos jövőt jelentse. Ehhez nagyban hozzájárulhat a hallgatói és az oktatói, kutatói karriertámogatás rendszerének kidolgozása. Az oktatási rektorhelyetttel együtt hallgatói életútmodell kidolgozásán gondolkodunk. Ebben a hallgatói szakmai gyakorlatok és mentori támogatás rendszerének fejlesztése mellett sor kerülne gyakornoki programok kialakítására is, minél szélesebb körben építve a majdani munkáltató szervezetek bevonására. Olyan érdemi, a hallgatóknak a későbbiekben akár kézzelfogható segítséget is nyújtó rendszerben gondolkodunk, amely a kiszámíthatóság, céltudatosság és hatékonyság-eredményesség háromszögében értelmezendő. Ez elsősorban a civil hallgatók esetében releváns, ugyanakkor törekszünk arra, hogy megtaláljuk azokat a támogatási területeket, amelyek a tisztjelölt hallgatóknak nyújthatnak hathatós segítséget egyetemi tanulmányaik során. Mindebben esszenciális jelentőségű a hallgatói önkormányzattal való aktív partneri kapcsolat.

A főtitkári területtel együttműködésben napirenden van az oktatói

életpálya- és karriertámogatás modelljének fejlesztése, amely az oktatók előmenetelét hivatott támogatni. Saját tapasztalataim is megerősítenek abban, hogy nem hagyhatjuk magukra pályakezdő tanársegéd kollégáinkat, fontos számukra biztos jövőképet mutatni, amelyben az egyetem aktívan segíti őket a szakmai fejlődésben, a doktori fokozat megszerzéséhez, később a habilitációhoz vezető úton. Az előmenetel támogatása az oktatói pálya minden szakaszában indokolt, és az egyetem részéről tudatos oktatói pályatervezést és pályakövetést feltételez. Természetesen a támogatás nem csupán az egyéni karriercélok megvalósításában releváns, az oktatói munka pedagógiai szempontú segítségével is meg kell jelenjen. Ez utóbbiban intenzív támogató munkával és látványos eredményekkel büszkélkedhet már az NKE Kreatív Tanulás Programja.

A fentiekén túl a főtitkárral közös célkitűzésünk az egyetemi adminisztrációs terhek csökkentése és a belső ügymenetek egyszerűsítése az intézményfejlesztési tervben foglaltakkal összhangban, amihez erős kontribúciót jelenthetnek az elmúlt, közel másfél évtizedben szerzett egyetemi igazgatási tapasztalataim. Az egyetem sikeréhez minden egyes kollégánk munkája hozzájárul; a közösen elért eredményekből az egyetemnek nemcsak profitálnia kell, hanem megteremtenie azt a minőségi munkavégzést elősegítő információs, feltétel- és eszközrendszerrel, amely a munkatársaink mindennapi munkáját megkönnyíti. Az egyetem jó úton jár a vonatkozó infrastrukturális és informatikai fejlesztésekben, ugyanakkor egy ilyen nagy szervezetben kiemelkedő jelentősége van annak, hogyan segítjük elő a hatékony információáramlást és hogyan érjük el az együttműködésben rejlő szinergiákat.

Szöveg és fotó: Szilágyi Dénes

10

ÉVES AZ

ALAPTÖRVÉNY

„SZÖVETSÉG A MŰLT, A JELEN
ÉS A JÖVŐ MAGYARJAI KÖZÖTT.”

Az idén 10 éves Alaptörvény a magyar nemzet tagjait szimbolikusan is összeköti, közös jogi és kulturális identitásunk hordozója – mondta Varga Judit igazságügyi miniszter a Nemzeti Közszerződés Egyetem (NKE) Ludovika Főépület Széchenyi Dísztermében, ahol bemutatták a szaktárca gondozásában megjelent, kifejezetten erre az évfordulóra készült ünnepi tanulmánykötetet. A Varga Réka és Mázi András által szerkesztett műben neves szerzők tanulmányai kaptak helyet, amelyek az Alaptörvény megalkotásának körülményeiről, karakteréről, értékeiről, keresztény gyökereiről és nívumairól születtek.

Varga Judit: „Összetartozásunkat szimbolizáló Alaptörvényünk van”

A könyvbemutatón Deli Gergely rektor szimbolikus jelentőségűnek nevezte, hogy az Alaptörvény 2012. január 1-jei hatálybalépése éppen egybeesik a Nemzeti Közszerződés Egyetem indulásával, hiszen az itt végzett tisztviselők és tisztek a dokumentumból fakadó értékeket testesítik meg és közvetítik az állampolgárok felé. Az Alaptörvény számos nívuma közül az NKE rektora a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog önálló nevesítését emelte ki, mint ami kézzelfoghatóvá, mindennapivá teszi alkotmányos berendezkedésünk alapdokumentumát, elvégre hatósági ügyintézésnél szinte minden állampolgár találkozik élete során. Újdonság az a tétel is, amely szerint az államnak működése során lépést kell tartania a technológiai fejlődéssel. Ez az állam szolgáltató jellegét domborítja ki, „ezen államcél az NKE képzéseiben maradéktalanul érvényesül”. „Történelmi hagyományaink és az Alaptörvény arra kötelezi a 10 éves Nemzeti Közszerződés Egyetemet, hogy az uniós és egyéb nemzetközi együttműködés résztvevőjeként is a szuverenitását megtartó magyar állam szolgálatára alkalmas, a 21. század kihívásait ismerő és azokat kezelni képes tisztviselőket és tiszteket képezzen” – fogalmazott Deli Gergely. Impozáns szakmai tartalomnak nevezte az Alaptörvény tizedik születésnapjára készült ünnepi tanulmánykötetet Varga Judit

igazságügyi miniszter. Mint mondta: az Alaptörvény míves, egyedi formában megalkotott norma, amelynek rendelkezései korszerűek és időtállóak. Megalkotása társadalmi elvárásaként jelent meg a politikum felé. Ezt 2010-ben

megértette az akkor „soha nem látott felhatalmazást” kapott, választásokon győztes többség, akik felismerték az „alkotmányos pillanatot”, teljesítették történelmi küldetésüket és a rendszerváltás zárómomentumaként megalkották hazánk

új Alaptörvényét. A dokumentum utal a közös hazára, a magyar nemzet tagjait szimbolikusan összeköti, közös jogi és kulturális identitásunk hordozója – emelte ki Varga Judit, aki megállapította: az Alaptörvény Nemzeti hitvallásában „identitásképző keret” a közös haza, így az 1989-es Alkotmány helyébe egy összetartozást szimbolizáló Alaptörvény léphetett, amelyben kiemelt jelentőségű a határon túl élők sorsára való utalás. „Az alkotmányos identitás védelme az állam minden szervének kötelessége” – utalt a dokumentum fontos megfogalmazására Varga Judit, majd

beszélt nemzeti szuverenitásunk legfőbb kihívásáról, az európai integrációról, amely az elmúlt évtizedben egyre kiemeltebb kérdéssé vált. Az Európai Unió (EU) és a nemzetállamok viszonyát ugyanis „a lopakodó hatáskörgyakorlás árnya terheli”. Az EU olyan jogot próbál alkotni, amely a szuverenitás sérelmét veti fel. Ezt egészíti ki az a törekvés, amely a nemzetállamok számára fontos

kérdésekben a konszenzusos döntéshozatal helyett a többségi elv felé próbál elmozdulni, ami Magyarország számára azt jelentené, hogy „a szuverenitást és identitást korlátozó vagy egyenesen sértő döntések születnek”, holott „az uniós csatlakozással hazánk nem a szuverenitásáról mondott le, csupán arról döntött, hogy az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolja”. „Magyarországtól bejegyzése nélkül, egyoldalúan hatáskört elvonni nem lehet” – szögezte le Varga Judit, aki szerint az ünnepi tanulmánykötet számos problémát tár az olvasó elé a fenti tárgykörben.

Az Alaptörvényben a nemzet közös akarata és értékválasztása jelennek meg, a kötet tanulmányai az egyes kiemelt értékeket mutatják be – fogalmazott a mű egyik szerkesztője, Varga Réka. Az NKE Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar dékánja szerint a Nemzeti hitvallás, a Szent Koronára és a történelmi alkotmányra való hivatkozás közös közjogi kincs. „A történelmi alkotmány tisztelete nemcsak a dicső múlt megjelenítésében ölt testet, az Alaptörvény ugyanis deklarálja, hogy egyes rendelkezései során a történelmi alkotmány vívmányait értelmezési segédletként kell felhasználni” – emelte ki Varga Réka. A kötetben megjelennek az Alaptörvény karakterét vizsgáló írások, ezáltal a keresztény gyökerekre való utalás, több tanulmány is foglalkozik a család alkotmányos helyzetével, nem véletlenül, hiszen „a család a nemzet»

fennmaradásának biztosítéka”. A kötet sem stílusában, sem tartalmában nem tankönyv és nem is kommentár: nem csupán a jogértő szakmához, hanem a tágabb politikai közösséghez kíván szólni.

A kötetbemutatót követő pódiumbeszélgetésen az Alaptörvény előkészítésében részt vevő Salamon László alkotmánybíró arról beszélt, hogy az 1989-es Alkotmány „súlyos demokráciadeficittel rendelkezett”, négy évtizedes diktatúrára való válaszként született meg, amely egyéni érdekekre helyezte a hangsúlyt, a közösségi érdekvédelem akkor még nem fogalmazódott meg. Az új Alaptörvény azonban ez utóbbit is rendezte, és megjelenítette a 21. század olyan kihívásait, mint a környezetvédelem ügye és a költségvetési kérdések. Előbbi kitér az ivóvíz, a természet, például az erdők védelmére és rögzíti, hogy ezek megőrzése kötelessége mindenkinek a jövő nemzedékei számára. Ez a passzus Salamon László szerint áthatja az ítélezést, sokszor hivatkoznak is rá a bírói gyakorlatban. Szintén nagy értéke az új Alaptörvénynek a házasságra való utalás, amely az ide vonatkozó rendelkezés megfogalmazása szerint egy férfi és egy nő között köttetik meg. Sulyok Tamás,

az Alkotmánybíróság (AB) elnöke szerint az új Alaptörvénnyel megváltozott a taláros testület pozíciója is. 2011-ig ugyanis az Alkotmánybíróság hatásköre főleg a mindenki által kezdeményezhető utólagos normakontrollra terjedt ki, az Alaptörvény elfogadásával viszont lehetőséget kapott a hatalmi ágak alkotmányos felügyeletére, közvetve a közigazgatás felett is jogot gyakorolhat, amelynek „óriási jelentősége van”. Akárcsak az individuális alapjogvédelemnek, amely az alkotmányjogi

panasz bevezetésével az AB leghangsúlyosabb hatáskörévé vált. Ez bizonyos értelemben a bíróságok ítélkezése feletti kontrollt jelent, amely Sulyok Tamás szerint „nem szembenállás” jellegű. Az Alkotmánybíróság bírósági határozatokat megsemmisítő döntései kis számúak, évente 30-40 ügyet jelentenek, szemben a cseh, szlovák, szlovén vagy horvát alkotmánybíróságok százas nagyságrendű döntéseivel. Stumpf István egyetemi tanár, volt alkotmánybíró a beszélgetésen jelezte: a nemzeti alkotmánybíróságoknak egyre kiemeltebb szerepe van mind a szabadságjogok védelmére, mind a „rejtett föderalizmus” és a szuverenitás védelmére terén is. A volt alkotmánybíró szerint az Alkotmánybíróság ma már a mindennapi élet problémáiról is dönthet, amelynek hatására „alkotmányos szocializáció indult a jogász közösségben”.

Szöveg: Tasi Tibor
Fotó: Szilágyi Dénes

Változó vallásosság

Csökken a vallásosság társadalmi jelentősége, az emberek a hitet és a vallást nem a hagyományos egyházi intézményekben keresik – erről beszélt az európai vallásszociológia egyik kiemelkedő alakja, Gert Pickel a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen (NKE). A keresztény vallásosság állapotát feltáró konferencián elhangzott az is: a kereszténység eltűnését illetően nincs ok pánikra, de számos negatív jel kíséri Európa elvilágiasodását.

A szekularizáció és a bevándorlás átalakította a hagyományos zsidó-keresztény értékrendhez való viszonyt, erre a folyamatra a politikai szereplők is eltérő válaszokat adtak. A kereszténység változó szerepe az európai társadalmakban címet viselő konferencia arra vállalkozott, hogy megértse az európai kereszténység helyzetét, és elemezze az európai egyházak jövőbeli kilátásait – mondta megnyitójában Pröhle Gergely, a szervező Habsburg Ottó Alapítvány és az NKE Stratégiai »

Tanulmányok Intézet igazgatója. A konferencia három paneljében a szakértők szociológiai adatokon keresztül vontak le következtetéseket a keresztény vallásosság állapotát illetően, illetve bemutatták az erre adott politikai válaszokat és a keresztény egyházak reflexióit.

Nyitóelőadásában Gert Pickel vallásszociológus arról beszélt: a vallásosság társadalmi jelentősége csökken, és a szekularizáció a modern világban egyes magyarázatok szerint azt is jelenti, hogy sokan szeretnék ugyan megélni vallásosságukat, van igényük a transzcendenciára, ám azt nem egyházi keretek között keresik. A Lipcsei Egyetem egyetemi tanára szerint a vallásosságban megjelent az egyéni, individuális elem, „*a vallásos tér politikaibbá vált*” és a lakosság meghatározott hányada felekezeten kívüli. Magyarország utóbbi szempontból a középmezőnybe tartozik 45 százalékkal, míg például Kelet-Németországban ez az arány eléri a 75 százalékot. A szekularizáció a 30 év alattiak körében igen látványos, körükben nő a nem vallásosak száma. Még a hagyományosan vallásosnak számító Lengyelországban is csökken a szentmisékre látogatók száma, a fiatalok elfordulnak a vallásosságtól. Gert Pickel szerint a jelenség az értékrendszerek változásához kapcsolódik, a vallást egyre kevesebben tartják modernnek.

Ráadásul a vallásosság egyre inkább a privát szférába szorul, mert a vallásra sokan nem közösségépítő erőként, hanem konfliktusforrásként tekintenek. Mindebből pedig az következik, hogy a szekularizációs folyamatok nem visszafordíthatók. A professzor szerint az egyházak ott tudnak igazán erősek lenni, ahol társadalmi-szociális jelentőséggel bírnak. Vannak országok, ahol az önkéntes szervezetek fele valamilyen templom köré szerveződik. Gert Pickel szerint a jövőben is szembe kell nézni az elvilágiasodással. Az embereknek egyre kevesebb tudása van arról, mi történik egy templomi szertartáson, így a generációk közötti kommunikációnak kiemelt jelentősége lesz. Az elhangzottakra Rosta Gergely, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docense reflektált. Elmondta: Magyarországon az emberek több mint 70 százaléka hisz Istenben, ám istenképük nem esik egybe az egyházak által közvetített képpel. Ugyanakkor Közép-Európára inkább jellemző, hogy a kereszténységet európai értéknek tekintik. A szakember szerint a szekularizáció akkor fordítható meg, ha azt veszélyként ítéljük meg a saját kultúránkra nézve. Az elvilágiasodás folyamatát gyorsíthatják a klérust érintő botrányok. A keresztény értékek helyes képviselete és az egyházak szociális szerepvállalásai, intézményei azonban pozitívan hatnak. Rosta Gergely szólt egy jövőbe mutató

amerikai tanulmányról is, amely szerint 2050-ig nő majd a muszlim lakosság száma a kontinensen és eléri a népesség 60 százalékát. Ez azonban nem jelenti azt, hogy közülük mindenki gyakorolja is majd vallását. A felmérés szerint a keresztények száma csökken majd, de még mindig a kereszténység marad a többségi vallás Európában. Az előrejelzés tehát nem erősítette meg azokat a véleményeket, amelyek muszlim Európát vizionálnak. A konferencia további előadásaiban a társadalmi folyamatok mögött húzóó szociológiai adatokat, a modern világ kihívásaira adott keresztény válaszokat és a keresztény politizálás 21. századi esélyeit tárták fel a kutatók. Fábri György egyetemi docens, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének világi vezetője arról szólt: a 2011-es népszámlálás adatai szerint a lakosság több mint

50 százaléka vallotta magát valamilyen felekezethez tartozónak, az idei népszámlálási előrejelzés ebben a tekintetben 15 százalékos csökkenést jelez, ami intő jel az „*elkereszténytelenedés*” folyamatát illetően. Török Csaba egyetemi tanár, az esztergomi Nagyboldogasszony és Szent Adalbert Főszékesegyház plébánosa emlékeztetett a II. Vatikáni Zsinat intelmére, miszerint „*az Egyháznak mindig kötelessége vizsgálni az idők jeleit, azért, hogy minden nemzedéknek megfelelő módon tudjunk választ adni az emberek örök kérdéseire.*” Niklaus Peter református teológus, a zürichi Fraumünster emeritus lelkesze szerint a keresztény egyházak továbbra is nagy jelentőséggel bírnak a társadalom számára, ebben Svájc „*különleges eset*”, mert a vallás egyénivé vált, csökkent az egyházhoz való kötődés, de Svájc nem lett kevésbé vallásos. Ötven évvel ezelőtt Svájc lakosságának

fele volt protestáns, 2020-ban már csak 22 százalék, tehát az elvilágiasodásban Svájc sem „*különleges eset*”. Baritz Sarolta OP, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola adjunktusa a profitmaximalizálás helyett a közjó megvalósítását célul tűző „*emberalapú gazdaság*” elemeit mutatta be. Megfogalmazása szerint ennek a gazdasági rendszernek az alapja az érték, amelyet a profit segítségével szeretne megvalósítani, a munka alanyának pedig – Szent II. János Pál pápa gondolatai nyomán – az értékkeremtő embert tekint. Hölvényi György, az Európai Parlament tagja a kereszténydemokrácia európai helyzete kapcsán úgy fogalmazott, hogy Nyugat-Európa bizonyos „*felületein*” Istenről, hitről és kereszténységről egyszerűen nem lehet beszélni, nemcsak azért, mert nem divatos, hanem azért is, mert privát ügynek tekintik. Hölvényi György szerint mindez az istenkeresés szabadságának akadályozása, ami ellen a kereszténydemokráciának tennie kell. A kereszténydemokrácia azonban hívők nélkül nem tud létezni – hívta fel a figyelmet. Wim Vandewiele, a Leuveni Katolikus Egyetem egyetemi tanára szerint a kereszténység változó szerepét tekintve nincs okunk pesszimizmusra, mert a szociális Európában a keresztény felekezetek által működtetett szervezeteknek kiemelkedő szerepük van. A professzor szerint a hitközösségeknek szerepük is kell

vállalniuk abban, hogy „*szociális-társadalmi vállalkozókként*” dolgozzanak egy valóban szociális Európa érdekében, mert ez lehetővé teszi, hogy a kereszténység újra pozicionálja magát a posztsekuláris társadalomban.

Rocco Buttiglione volt olasz miniszter, az Edith Stein Filozófiai Intézet professzora az egyházak megszűnéséről neki feltett kérdésekre fogalmazta meg személyes válaszát. Szerinte egy történelmi korszak végét járjuk, a civilizációk megszűnése egyben vezethet az egyház megszűnéséhez is, mint az a történelemben már sokszor előfordult. Isten azonban mindig feltámasztotta az egyházat a ma már szentként tisztelt emberek révén. A professzor beszélt a keresztény politizálásról, azokról az erkölcsi energiákról, amelyek annak idején egy új Európa építéséhez vezettek az olyan politikusok által, mint az egykori német kancellár, Helmut Kohl. Európa azonban nem tudta meghatározni saját kulturális identitását, nem tudott alkotmányt alkotni, és ez válsághoz vezetett. A vallási mozgalmak nem tudtak politikai fórumra találni. A kiutat Rocco Buttiglione Európa „*újraépítésében*” látja. Európa többre érdemes, mint amit eddigi intézményei biztosítani tudnak neki, egy új kor előképe látszik – hangoztatta a professzor.

Ján Figel, volt szlovák miniszter, volt uniós biztos és vallásszabadságért felelős különmegbízott szerint a vallás világszinten nincs hanyatlásban, hiszen egy felmérésben a világ lakosságának 84 százaléka nyilatkozott pozitívan vallásosságáról. Európa ugyanakkor speciális helyzetben van, mert sokan nem értik a vallást, amely erkölcsi fel-fogás, kulturális háttér és világnézet, identitás. Figel szerint a keresztények a testvériség értékének kifejezésében tudnak szerepet játszani, mert e nélkül nem lesz egyenlőség és szabadság.

Szöveg: Tasi Tibor

Fotó: Szilágyi Dénes

Önkormányzatiság

napjainkban

Egyik legfontosabb feladatunk párbeszédet generálni az elméleti és a gyakorlati szakemberek között! Hangzott el az immáron nyolcadik alkalommal megrendezett Önkormányzatiság napjainkban című konferencián a Nemzeti Községi Egyetemen.

„A mai konferencia bizonyíték arra, hogy a 2015 novemberében megfogalmazott hagyományteremtő szándék sikeres valósággá vált” – mondta köszöntőbeszédében Kristó Katalin. Az NKE fejlesztési rektorhelyettese elmondta, hogy a konferenciasorozat sikere abban áll, hogy nemcsak az egyetemi oktatók és hallgatók számára nyitott,

hanem a polgármesterek, jegyzők és más köztisztviselők számára is. Kristó Katalin kiemelte: a konferencia egyik legfontosabb célja párbeszédet generálni az elméleti és a gyakorlati szakemberek között. „A Nemzeti Községi Egyetem, ahogyan eddig is, a jövőben is igyekszik hidakat építeni, hogy az elméleti és gyakorlati tudás találkozási pontjává válhasson!” – fogalmazta meg a fejlesztési rektorhelyettes.

„Önkormányzatok nélkül nem lehet országot működtetni” – hangsúlyozta Merre tovább önkormányzatok? című nyitóelőadásában Tóth József, Polgár város polgármestere.

A Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége (TÖOSZ) Hajdú-Bihar Megyei Tagozata tagozatvezetője elmondta: ma Magyarország Alaptörvényének 31. cikke és a helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény rendelkezik a települési önkormányzatok működéséről. Polgár város polgármestere arról is beszélt, hogy a jogszabályi háttér alapján a kormányzat mennyi és milyen szerepet szán az önkormányzatoknak,

és mindez milyen kihívások elé állítja a hajdú-bihari hátrányos helyzetű kistérség központját. „A települési önkormányzatok erős legitimitációval rendelkező döntéshozói testületek, amelyek a helyi közügyek intézésére hivatottak, legyen szó vízdíjról, járóbeteg-ellátásról vagy iskolafenntartásról” – fogalmazta meg Tóth József. A polgármester kiemelte, számukra egyebek mellett a települési oktatás feladatköre, a helyi iskola ügye, a helyben tanuló diákok megtartása a legfontosabb.

„Nekünk nem sírni kell, hanem megküzdeni a világgal” – idézte Tamási Áront Pető Zsolt az Önkormányzati feladatellátás jövője egy kisvárosi polgármester szemszögéből című előadásában. Abony város polgármestere ismertette a jogszabályban meghatározott kötelező és önként vállalt feladatok körét. Pető Zsolt beszélt a mindennapi kihívások mellett az aktuális kihívásokról is. Hozzátette, okunk van a bizakodásra, mert Varga Mihály pénzügyminiszter szerint „a jövő év lesz a legnehezebb, de a recesszió elkerülhető”.

A felmerülő problémák leküzdésében hangsúlyozta: az adaptivitás és önellátó képesség erősítése a cél. „Az önkormányzati feladatvállalás jövője a mindennapi kihívások és feladat-átrendeződések mellett az önellátó képesség erősítése. Adaptivitás, avagy légy jobb mindhalálig!” – hívta fel a figyelmet a polgármester. Hozzátette, a jelenlegi városvezetőknek nem szabad elfeledkezniük arról, hogy az önkormányzás nemcsak jog, hanem kötelezettség is. Jog a helyi közügyek önálló intézésére, ugyanakkor kötelezettség a város szolgálatára.

„Bár háborús helyzet van, háborúzás ne legyen!” – figyelmeztetett Szabó Gellért, Szentkirály község polgármestere, a Magyar Faluszövetség elnöke A kistételek helyzete és lehetőségei, közfeladatok és ellátásuk falun című előadásában, amelyben a falusi közeg ismertetését és lehetőségeinek feltárását helyezte fókuszba. Szabó Gellért beszélt a kistételek feladatköreinek megváltozásáról és a munkaszervezés kihívásairól településüzemeltetés terén. Majd szó esett a finanszírozási és a fejlesztési nehézségekről is. „Bár a kulturális-közösségi élet a településen »takarékon« működik, azaz kényszermegoldásokat vezettünk be, a saját lábunkon való működés így is nehézségekbe ütközik” – foglalta össze Szabó Gellért. „A válságok mindig innovációt szülnek. A társadalmi innováció új vagy újszerű válaszokat ad egy közösség problémáira azzal a céllal, hogy növelje a közösség jólétét” – fogalmazta meg Gyergyák Ferenc Az innováció az önkormányzatokban című előadásában.

A TÖOSZ főtítkára, az ÁNTK meseteroktatója hozzátette: az innováció egy kreatív ötletből születő folyamat jelöl, amely megvalósítja az ötletet,

alapvetően szakmai fejlődést jelent. Gyergyák Ferenc ismertette: a TÖOSZ 2022 februárjában online kérdőíves felmérést végzett 3178 települési önkormányzat körében az önkormányzati innováció megvalósulása, segítő és akadályozó tényezőinek feltárása érdekében. A felmérés eredménye szerint sem a település lélekszáma nem befolyásoló tényező az önkormányzatok számára az innovációra való nyitottság terén, sem az adóerő-képesség nem gátja egyértelműen az innovációnak. „Az innováció lehetősége és megvalósítása sokkal inkább függ attól, hogy az adott önkormányzatnál van-e olyan döntéshozó vagy döntéshozónak tanácsadó személy, aki nyitott és elkötelezett az innovációra!” – hangsúlyozta Gyergyák Ferenc. A Polgármesteri jutalmazás a veszélyhelyzet ideje alatt című előadásában Danka Ferenc, a Pest Megyei Kormányhivatal Törvényességi Felügyeleti Főosztályának főosztályvezetője beszélt a 2020 november–decemberében felmerült különleges jogrendi esetekről. Danka Ferenc ismertette: a vészhelyzeti szabályozás alapja Magyarország Alaptörvény 53. cikke, a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXXVIII. törvény 46. § (4) bekezdése (Kat.), valamint az Alaptörvény 33. cikk (1) bekezdése volt. A kérdés jogi megítélését nehezítette, hogy az ügyben jogalkalmazói tapasztalat még nem alakulhatott ki, a bíróságok részéről sem mutatkozott egységes felfogás arról, hogy hozhatott-e döntést a polgármester a saját polgármesteri jutalmáról arra a törvényi rendelkezésre hivatkozással, hogy a helyi önkormányzat képviselő-testületének feladat- és hatáskörét

– veszélyhelyzetben – a polgármester gyakorolja. Mindkét felmerült esetben a következő ítélet született: amennyiben a polgármester a képviselő-testület munkáltatói szerepkörébe helyezkedve saját maga számára jutalmat állapítana meg, az többszörös jogi akadályba ütközne. Ezek alapján a polgármester a képviselő-testület e jutalmazásra vonatkozó hatáskörét nem gyakorolhatja jogszerűen, ebből kifolyólag az öt csupán helyettesítő alpolgármester sem hozhat ilyen döntéseket. Ezért a bíróság a közigazgatási cselekményt – a közlésére visszamenőleges hatállyal – megsemmisítette.

„Tíz éve látja el a közigazgatási továbbképzési feladatokat a Nemzeti Községi Egyetem” – emelte ki Klotz Balázs Önkormányzatok és községi tanácsadói továbbképzés című záróelőadásában. Az NKE Közigazgatási Továbbképzési Intézetének igazgatója ismertette az intézeti működés tekintetében azt a négy elemet, amely a tudatos építkezést, illetve az egyéni fejlesztési igényeket szolgáló programok, korszerű tanulási eszközök és fejlesztő környezet biztosítását szolgálja. Ezek a digitalizáció, az innováció, a motiváció és a minőség. Klotz Balázs hangsúlyozta a vezetőképzésben való önfejlesztési lehetőségeket és az egyetem Községi Tanácsadói Tudásportálja forrásanyagainak jelentőségét, valamint azt a tényt, hogy 2019 decembere és 2022 novembere között 15 383 képviselő és 1353 polgármester vett részt az önkormányzati képviselők képzésén. „Hitvallásunk a képzés. Legjobb befektetés a tanulás. Az így megszerzett tudást soha senki nem veheti el tőlünk. Az idő folyamán inflálódott tudás szinten tartásában pedig az NKE továbbra is partner!” – foglalta össze Klotz Balázs.

Szöveg: Páhy Anna

A tanulás a legjobb befektetés

Tizenöt új doktort avatott a magyar tudomány napjához kapcsolódóan a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Szenátusa. Deli Gergely rektor a Széchenyi Díszteremben tartott avatón arról beszélt: a doktorok száma jelzi, hogy az egyetem minőséget képvisel a felsőoktatásban és a tudományban. Az ülésen egyetemi elismeréseket is átadtak, az NKE díszpolgára lett Benkő Tibor vezérezredes, volt honvédelmi miniszter.

A Szenátus ünnepi ülésén avatott doktorok fontos mérföldkőhöz érkeztek, amely egész későbbi tudományos és szakmai életútjukat meghatározza, a tudományos fokozat megszerzése új horizontokat nyit meg számukra. „Őnök a ma létező legjobb befektetési formát, a tanulást választották céljaik eléréséhez” – köszöntötte az új doktorokat Deli Gergely. Az NKE rektora szólt az egyetemi kitüntetéseket és címeket átvevőkhöz is. Mint mondta: valamennyi elismerésben részesült kimagaslóan sokat tett az egyetemért, a díjak és címek nem csupán reprezentatív céllal bírnak, hanem az NKE-vel fennálló kötelezettséget is szimbolizálnak, amely felelősséggel jár. A hagyományokhoz híven az új

doktorok ünnepélyesen esküt tettek, amelyben megfogadták, hogy tudásukat a haza szolgálatába állítják. A Szenátus avatótanácsa doktorrá fogadta a jelölteket. Válaszbeszédében a frissen doktorrá avatott Bakai Kristóf Péter pénzügyőr dandártábornok arról beszélt, hogy egy különös utazás fontos állomásához érkeztek, a tudomány fényére pedig nagy szükség van a gyorsan változó világban és biztonsági környezetben. A NAV vámszakmai és nemzetközi elnökhelyetteseként dolgozó új doktor bevallotta: a vezetéssel szemben támasztott fontos követelmény a tudományosság, e nélkül nem tudná elvégezni a rá bízott munkát. A Szenátus ünnepi ülésén egyetemi elismeréseket is átadtak. A Nemzeti

Közszolgálati Egyetem Díszpolgára kitüntetésben részesült Benkő Tibor vezérezredes, volt honvédelmi miniszter a megújult tisztképzés rendszerének kialakítása során nyújtott támogató munkája elismeréseként. Az NKE Aranyérme kitüntetést vehette át Klotz Balázs, a Közigazgatási Továbbképzési Intézet igazgatója a magyar közszolgálati továbbképzési rendszerben nyújtott érdemeinek elismeréséül. Szintén az NKE Aranyérme kitüntetésben részesült Kristó Katalin fejlesztési rektorhelyettes, az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karon végzett elkötelezett munkája iránti háláért, amelyet oktatóként, dékáni hivatalként és megbízott dékánként végzett. »

A Szenátus döntése alapján Egyetemért Emlékérmeket kapott Horváth József, az NKE 2012–2019 közötti főtitkára, Gyaraki Károly Mihály nyugállományú mérnök altábornagy, Stefan Lampl dandártábornok és Szabó István volt honvédelmi államtitkár. Címzetes egyetemi tanár oklevelet vehetett át Domokos László, az Állami Számvevőszék elnöke. Szintén címzetes egyetemi tanári címet kapott Molnár Ferenc József dandártábornok. A Szenátus címzetes egyetemi docens címet adományozott Salgó László Péternek, valamint Oroszi Viktor György, Garamvölgyi László nyugállományú rendőr dandártábornok és Teke András ny. határőr ezredes részére. Mestertanári címet kapott Kudar Mariann. Az egyetemért végzett lelkiismeretes, odaadó és precíz munkájuk elismeréseként Rectori Kiténtető Oklevelet vehetett át Szabó József, Hutkai Zsuzsanna, Váradi Gábor, Csurja Gábor törzsszázados, Horváth Bettina és Parragh Bianka. Pohárköszöntőjében az egyetem új díszpolgára, Benkő Tibor

vezérezredes, volt honvédelmi miniszter arra buzdította a frissen avatott doktorokat, hogy folytassák tudományos munkájukat, mert az ország olyan kihívások előtt áll, amelyben nagy szükség van a kutatás-fejlesztés-innováció területén dolgozó szakemberekre és kiváló

egyetemi oktatókra is. Soha ne sajnálják a fáradságot, tanuljanak egy életen át, hogy az ország közös erővel, közös célok érdekében, a nehéz időkben is tudjon előre haladni – hívta fel a figyelmet Benkő Tibor.

Szöveg: Tasi Tibor
Fotó: Szilágyi Dénes

„A közigazgatásban fenn kell tartani az előző évtized fejlődési dinamikáját!”

Hagyományteremtő céllal rendezte meg a magyar közigazgatás legnagyobb szakmai rendezvényét a Nemzeti Közszerológati Egyetem (NKE) és a Magyar Kormánytisztviselői Kar (MKK) Közigazgatás 2022 Konferencia címmel. A tisztviselők szakmai seregszemléjének az NKE Ludovika Campusa adott otthont október 14-én.

Az eseményen a kormányzati igazgatás vezetői, kormánytisztviselői és a közigazgatási szakma képviselői, a közigazgatás oktatói, kutatói vitatták meg a 2010-ben indult közigazgatás-fejlesztés eredményeit és a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó hosszú távú stratégiai tervezés feladatait.

„Az állam mint közszolgáltató intézmény feladata a jó közszolgáltatások megszerzése és biztosítása. Ugyanakkor nincs jó minőségű, a polgárokat jól szolgáló közszolgáltatás és közigazgatás jó közszolgáltatói képzés nélkül, Magyarországon jól működő Nemzeti Közszerológati Egyetem nélkül” – mondta köszöntőbeszédében Fürjes Balázs. A Miniszterelnökség miniszterhelyettese egyebek mellett beszélt az NKE megalakulásáról is. Elmondta: annak idején az egyetem létrejötté nem csupán egy zöldmezős beruházás volt, hanem tudatos befektetés a jövőbe.

A magyar közigazgatás legnagyobb szakmai rendezvényének nevezte az első közigazgatás konferenciát Deli Gergely, és hangsúlyozta, közös cél, hogy a tanácskozás hagyományteremtővé váljon.

Az NKE rektora kiemelte: méltóbb helyszínt aligha találhatott volna a rendezvény az NKE-nél, amely egy időben indult útnak a megyei kormányhivatalok újraszervezésével, az Alaptörvény elfogadásával és a közigazgatás reformjával. „A számvetési időszak tervezéséhez látni kell a korábbi fejlesztések eredményeit, azok hatásait, a közigazgatás következő évtizedének fejlesztési tervezése pedig napirenden van. A közigazgatásban fenn kell tartani az előző évtized fejlődési dinamikáját és ennek tudatos tervezését ahhoz, hogy a magyar közszolgálat rezilienciája, a járványokat és más válsághelyzeteket kezelő képessége tovább erősödjön, végső soron Európa legjobban kormányzott, legélhetőbb és legbiztonságosabb országa legyünk!” – fogalmazott Deli Gergely. „Magas szintű, külső és belső elvárásokhoz történő igazodás, valamint napi problémamegoldás gyorsan és szakszerűen” – e szavakkal jellemezte Palich Etelka a hazai közigazgatás helyzetét köszöntőjében. Az MKK elnöke hangsúlyozta: a konferencia lehetővé teszi, hogy »

megálljunk és magunknak is egyértelművé tegyük, a jogi és igazgatási keretek között és mögött emberek, sorsok, az életet alapjaiban megváltoztató következmények vannak. „A mai első közigazgatási konferenciát nemcsak a Nemzeti Közzolgálati Egyetemmel közös együttműködésünk miatt, hanem tartalmában is a közigazgatási hagyományok ápolásának tekintem, amely a magyar kormánytisztviselői kar alapfeladatai egyike. Tehát a mai nap a hagyomány része, és úgy vélem, ez jó hagyomány!” – jelentette ki Palich Etelka.

„Egy ország versenyképességét a közzolgálat és a közigazgatás jelentősen befolyásolják” – hangsúlyozta Stumpf István a *Mérlegen a kormányzati igazgatás: eredmények és kihívások* című nyitóelőadásában. Az NKE kutatóprofesszora egyebek mellett arról is beszélt, hogy az elmúlt években milyen kihívásokkal kellett megküzdenie a kormányzatnak a kormányzati stabilitás kialakításától a szuverenitásvédelemig. Stumpf István megfogalmazta a sikeres állam ismérveit és definiálta tartópilléreit. Kifejtette, a jóléti állam koncepcióját módosítani kell, újra kell gondolni az állam szerepét, új államfelfogásra van szükség, amelyben karcsúbb, de hatékonyabb állam szerepel. Hozzátette: az állam újrafelfedezése és a statebuilding megindult a kormányzás visszavétele, az erős és stabil állam kialakítása, illetve a mediatizáción keresztül perszonalizáció tekintetében is.

„Az Európai Közigazgatási Tér olyan földrajzi terület, ahol magas fokú igazgatási integráció érvényesül” – fogalmazta meg Latorcai Csaba *Az Európai Közigazgatási Tér, területfejlesztés és a magyar közigazgatás* című előadásában. A Miniszterelnökség miniszterhelyettese egyebek mellett beszélt a hazai területfejlesztés megújításáról is, amelynek eszközrendszerében erősebb térségi szemléletet tart szükségesnek. Hangsúlyozta, a fejlesztéspolitika tekintetében gazdaságfejlesztési zónákban

gondolkodva, az Európai Unió adta lehetőségekkel gazdálkodva nem szükséges megállni az ország határainál, hanem érdemes újraépíteni az egykori természeti-gazdasági kapcsolatokat, amelyekkel a most perifériának minősülő területek újra központiá válhatnak, és az ott élők életminősége radikálisan megváltozhat.

„A közigazgatás a legnagyobb állami szervezetrendszerként alapvetően határozza meg az állam működését” – fogalmazta meg Szeiler Orsolya *A kormányzati igazgatás megújult személyi gazdálkodása* című előadásában, majd Magyar Zoltánt idézve hozzátette, „a közigazgatás az állam adminisztrációja”. A Miniszterelnöki Kormányiroda helyettes államtitkára kiemelte: a közigazgatás elsődleges feladata a haza szolgálata, az ország működőképességének garantálása, mindazonáltal a működési követelmény mellett fontos követelmény lett az átlátható közigazgatás. Szeiler Orsolya beszélt arról is, hogy a közigazgatási szakemberállománynak milyen feltételrendszernek kell megfelelnie. Elmondta, mind a területi közigazgatás: a fővárosi és megyei kormányhivatalok, mind pedig a központi közigazgatás: a minisztériumok és más központi szervek stabil és hatékony szereplői a magyar államigazgatási szervezetrendszernek. „Az állampolgár a kormányablakban találkozik a közigazgatással, illetve a területi közigazgatás teljes rendszerével” – emelte ki előadásában Domokos Péter előadásában. A Miniszterelnökség politikai tanácsadója egyebek mellett beszélt a kormányablak-hálózat folyamatos

fejlesztéséről, bővítéséről, a jelenleg elérhető 314 világszínvonalon működő integrált kormányzati ügyfélszolgálat, azaz kormányablak szolgáltatásai köréről, valamint a mobilizált kormányablak-ügyfélszolgálatok, azaz kormányablakbuszok feladatköréről is. Domokos Péter kiemelte a (jelen és a) jövő közigazgatásának legfontosabb ismérveit: alkalmazkodás és proaktivitás, fenntarthatóság, digitalizáció, valamint adatvezérelt igazgatás a szakrendszerek közötti együttműködéssel. Hozzátette: a legfontosabb a humántényező, az ember, aki a rendszert működteti, ezért kiemelt jelentősége van az ügyintézők (tovább)képzésének és az utánpótlás biztosításának.

A megyei kormányhivatalok elmúlt és következő tíz évről szóló

panelbeszélgetésben Rácz Róbert, a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal főispánja, Szabó Sándor, a Nógrád Megyei Kormányhivatal főispánja és Tarnai Richárd, a Pest Megyei Kormányhivatal főispánja osztották meg tapasztalataikat a közönséggel. A beszélgetést Kis Norbert, az NKE Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karának (ÁNTK) egyetemi tanára moderálta. A diskurzus során kiderült, bár hazánk 19 megyéje eltérő természeti, történelmi, társadalmi, gazdasági paraméterrel rendelkezik, az állampolgárok a főispánokra és a kormányhivatalokra minden probléma megoldásában számíthatnak. A hazai kormány megbízottak új elnevezésével tartalmi, szakmai változás nem történt, a rendszer stabilitása nem változott, a főispánok ugyanazt a feladatkört látják el, mint 2022 nyara előtt kormány megbízottként. „Vannak hasonló feladataink, de a megyék eleve elrendelt különbségei rányomják bélyegüket mindenre, ezáltal minden főispánnak alkalmazkodnia kell saját megyéjének sajátosságaihoz. A kormányhivatal nem cél, hanem eszköz, tudjuk hol a helyünk, és nem felejtjük el, az állam szervezése és működtetése a feladatunk” – hangzott el a panelbeszélgetésben. Az Integritás Hatóság mint autonóm államigazgatási szerv feladatairól beszélt Dargay Eszter az *Integritás és antikorrupció a közigazgatásban* című előadásában. A Belügyminisztérium helyettes államtitkára elmondta, az Integritás Hatóság az európai uniós források felhasználásával kapcsolatos csalás, összeférhetetlenség, korrupció vagy más jogsértés kivizsgálása érdekében jött létre, működéséről a 2022. november 30-án hatályba lépő 2022. évi XXVII. törvény rendelkezik. Legfőbb döntéshozó szerve az

elnökből és az elnökhelyettesekből álló Igazgatóság, amely évente beszámol az Országgyűlésnek. A jogszabály rendelkezik az úgynevezett Korrupcióellenes Munkacsoport működéséről is. A munkacsoport az Integritás Hatóság független elemző, javaslattevő, véleményező és döntés-előkészítő szerve. Megvizsgálja az érvényben lévő korrupcióellenes intézkedéseket, javaslatokat tehet újabbakra, és évente készíti a jelentést a kockázatokról. A Magyar Kormánytisztviselői Kar a szervezeti kultúra kialakításában játszott szerepéről beszélt Palich Etelka *A tisztviselői kar kultúrája* című előadásában. Az MKK elnöke elmondta, ennek kialakításában egyik legfontosabb eszköz a hivatásetikai kódex, amely szabályozza az egységes elvárásrendszert és szervezeti rendszert. „A szervezeti kultúrát leginkább a kohézió megteremtése és a vezetők példamutatása alakítja” – hangsúlyozta az MKK elnöke, majd utalt rá, ez utóbbi tényezőt elsődleges feladatnak tekinti. „Fontos, hogy a vezető kollégái számára motiváló legyen, iránta elvárt követelmény a szakmaiság, a szakmai támogatás, azaz segítség a szakmai feladat ellátásban”. Palich Etelka kifejtette: az etikai normáknak való megfelelés adja az erős szervezeti kultúrát, az értékközösséget. Mindezek eredménye pedig a támogató szervezet, amelynek alapja a bizalom, ahol egyértelműek az elvárások, amelyek mindenkire egyformán vonatkoznak. „Tíz éve látja el a közigazgatási továbbképzési feladatokat

a Nemzeti Közzolgálati Egyetem” – hangsúlyozta Klotz Balázs a *Közzolgálati továbbképzés az NKE-n* című előadásában. Az NKE Közigazgatási Továbbképzési Intézetének igazgatója ismertette az intézeti működés tekintetében azt a négy elemet, amely a tudatos építkezést, illetve az egyéni fejlesztési igényeket szolgáló programok, korszerű tanulási eszközök és fejlesztő környezet biztosítását szolgálja: digitalizáció, innováció, motiváció, minőség. Klotz Balázs hangsúlyozta a vezetőképzésben való önfejlesztési lehetőségeket és az egyetem Közzolgálati Tudásportálja forrásanyagainak jelentőségét. A következő tíz év feladatait a következőkben foglalta össze: saját tanulási motiváció felelőssége és fenntartása, mesterséges intelligenciával támogatott perszonalizáció, a közösségi tanulás fontosságának tudatosítása, valamint szemléletformálás, értékorientáció. „A magyarok bízhatnak a közigazgatásban, a kormányhivatalokban, a főispánokban. A közigazgatásban az elmúlt tíz évben felhalmozódott bizalmi tőkére a nagy nehézségek idején is lehet támaszkodni” – foglalta össze zárszavában Kis Norbert, aki a konferencia megrendezését hagyományteremtő céllal kezdeményezte és szorgalmazta.

Szöveg: Páhy Anna
Fotó: Szilágyi Dénes

Új lendülettel a korrupció ellen

Az utóbbi időben felértékelődött a korrupcióellenes küzdelem Magyarországon. A Kormány az Európai Bizottsággal folytatott tárgyalások hatására az európai uniós források kockázatmentesebb elköltése érdekében antikorrupciós testületek létrehozására nyújtott be törvényjavaslatokat az Országgyűlésnek, amely megnyithatja az utat az uniós pénzek lehívása előtt. Az antikorrupciós munkához a Nemzeti Közzolgálati Egyetem szakemberek képzésével és kutatásokkal is hozzájárulhat.

Az Európai Bizottság áprilisban indított kondicionalitási eljárást Magyarország ellen, szeptemberben pedig az uniós támogatások egy részének felfüggesztését javasolta az Európai Tanácsnak. A 7,5 milliárd eurós kohéziós forrás lehívása érdekében a magyar kormány több korrupcióellenes intézkedést is az Országgyűlés elé terjesztett. A Miniszterelnökségen belül létrehozták az uniós pénzek jogszerű felhasználására figyelő Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóságot. Emellett novemberben autonóm államigazgatási szervként létrejött az Integritás Hatóság, amelyet a források felhasználásával kapcsolatos csalás, összeférhetetlenség, korrupció vagy más jogsértés kivizsgálása érdekében hoztak létre. Feladatainak ellátásában teljesen független, csak a törvényeknek és a közvetlen hatállyal bíró európai uniós jognak alárendelt. E mellett a Kormány Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve végrehajtására Korrupcióellenes Munkacsoportot hozott létre, amelynek feladata a korrupciós gyakorlatok felderítésének, kivizsgálásának, üldözésének és szankcionálásának javításával összefüggő

javaslatok kidolgozása, de a javaslattétel is gyakorlati intézkedésekre. A korrupció mint társadalmi probléma megközelítése modernizálódik. Ma már nemcsak a korrupciót jogi, büntetőjogi eszközökkel, szigorúbb, következetesebb büntetőpolitikával visszaszorító antikorrupciós megközelítés áll a tudományos érdeklődés középpontjában. A társadalom számára is egyre ismertebb talán az integritásmegközelítés, amely a fentiből foglalkozik a büntetőjog szigorát, de arra is fókuszál, hogyan lehet ezt a társadalmi jelenséget a jogon túli eszközökkel is megelőzni, kezelni. Nagy szerepe van a megelőzésnek, a kockázatelemzésnek, az értékalapú működésnek és a vezetői elköteleződésnek – magyarázta lapunknak Klotz Péter, az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Emberi Erőforrás Tanszékének adjunktusa. Az integritás szó egyébként a latin in-tangere kifejezésből ered, jelentései: érintetlen, sérthetetlen, feddhetetlen. Ez is arra utal, hogy a közigazgatás működésének külső befolyásoktól mentesnek, tisztességtelen eszközökkel érinthetetlennek kell lennie.

Az elmúlt néhány hónapban – a fenti okok miatt is – az integritás témája ismét a politikai érdeklődés homlokterébe került. A tapasztalatok szerint az eddig alkalmazott módszerek, vagy ezek intenzitása nem volt képes kiküszöbölni a korrupciós kockázatok teljes spektrumát, ezért a Kormány a kontrollok erősítését tűzte ki. A szabályozásbeli kontrollokat, az elmúlt hetekben létrejött jogszabályi kereteket az új szervek vezetése jó gyakorlatokkal töltheti majd ki az integritás logikája és értékei mentén. Ezek a közigazgatás számára sem ismertelen értékek, a nemzetközi egyezményekből és az Alaptörvényből is levezethetők. Ilyen a tisztességes eljáráshoz való jog, a pártatlanság követelménye, de akár az emberi méltóság védelme, amelyek egy közbeszerzési vagy közigazgatási eljárásban eltérő aspektusokban jelenhetnek meg. A foglalkoztatással kapcsolatban konkrét példa a francia forradalomra visszavezethető elv a közhivatalok viselésének joga. Erre a jogelvre vezethető vissza a jogszabályokban is megjelenő jogalkotói szándék például az Integritás Hatóság elnökének és elnökhelyettesének

a kinevezése kapcsán. Mint ismert: ezeket a pozíciókat nyílt pályázattal kell betölteni, amely az elvárt kompetenciával és felkészültséggel rendelkező állampolgárok számára teszi lehetővé, hogy ezen hivatalok betöltésére jelentkezzenek. A korrupció elleni fellépéssel kapcsolatban a versenyszférában is vannak jó gyakorlatok, amelyeket a compliance kifejezés, egyszerűen megfogalmazva megfelelőség, testesít meg. A compliance mint tevékenység az utóbbi évtizedekben terjedt el. Célja, hogy biztosítsa, az adott vállalkozás működése megfeleljen a rá irányadó valamennyi szabálynak. A compliance egyre fontosabb ága az antikorrupciós compliance. Nemzetközi követelményeit foglalja össze az ISO 37001 szabvány, amely önként alkalmazott nemzetközi normákat tartalmaz. A vállalatok jobb működésük érdekében vezetik be, amelyet aztán lehet auditálni és tanúsítványt szerezni róla. A kockázatkezelési tevékenységet magas szinten végző szervezetekre a közigazgatásban is akad példa, továbbá a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen is működik az integritás szemléletéhez szorosan kötődő Etikai Bizottság Kis Norbert egyetemi tanár vezetésével.

Az elmúlt hetek szabályozási változásainak fontos lépése volt a Miniszterelnökségen belül a Belső Ellenőrzési és Integritás Igazgatóság létrehozása. Az új szervezeti egység feladatairól, valamint a létrehozásával kapcsolatos teendőkről a *Compliance, antikorrupció és integritás – folyamatok és trendek* című, nemrégiben tartott egyetemi konferencián beszélt Szele Tamás igazgató. Elmondása alapján az új szervezeti egység kialakítása során kiemelkedő szerepet kap a nyílt pályázati eljárás, valamint a munkatársak képzése. Klotz Péter szerint az igazgatóság létrehozása szemléletváltást jelez. A belső ellenőrzésnél ugyanis mostantól nemcsak a szabályszerűségeket, hanem az integritást, tehát az elvek és értékek érvényesülését is vizsgálni kell. A Miniszterelnökség komoly felkészültségbeli követelményeket támaszt az igazgatósággal szemben, amelynek működéséhez megvan a kellő politikai támogatás is. Klotz Péter úgy látja: az új szervezetek létrehozásával Magyarország magasabb szinten tudja majd garantálni az uniós források kockázatmentesebb elköltését, a garanciák és kontrollok kiépítése pedig megnyithatja a pénzesapokat és a mélyebb együttműködést is Magyarország és az Európai Bizottság között, ugyanakkor a következő hónapokban és években folyamatosan fejleszteni kell hatékonyságukat és eredményességüket. Ezeket a folyamatokat a Nemzeti Közzolgálati Egyetem is segítheti, hiszen az elmúlt évtizedben komoly szakmai tudás gyűlt össze itt. A Közigazgatási Továbbképzési Intézet keretein belül zajlik az integritás tanácsadó szakirányú továbbképzés, amelyet mára több százán végeztek el. E szakemberek stratégiai szemlélettel, a közigazgatási szervek működési rendszerének ismeretével és a szervezetfejlesztési technológiák elsajátításával rendelkeznek, és alkalmasak egyebek mellett arra, hogy a szervezet belső kontrollrendszerének

működtetését, a hivatásaitán alapuló munkakultúra elterjedését elősegítsék, ezáltal hozzájáruljanak a korrupció és az integritást sértő cselekedetek kockázatának csökkenéséhez, valamint megelőzéséhez. Az egyetemen gyakorlatorientált kutatások eredményei is segítséget nyújthatnak a témában. Konkrét példa, hogy elkészültek a szakmai alapjai egy olyan korrupcióérzékelési módszertannak, amely folyamatos monitoringeszközként képes lehet visszamérni a társadalmi attitűd változását a kormányzati korrupciós intézkedésekkel kapcsolatban. Az ilyen kutatások nehézsége, hogy a korrupció a hagyományos közvélemény-kutatási eszközökkel nehezen mérhető. Az egyén véleménye, érzülete ugyanis könnyen befolyásolható saját tapasztalatai vagy a médiatermékekből hallottak alapján. Az objektív eredmény háttérbe szorulhat, ha az emberek azt gondolják, hogy a dolgok jó irányba mennek, és elégedettek a meghozott intézkedésekkel, és így öngerjesztő folyamatként sokkal inkább elfogadják az antikorrupciós intézkedéseket az állami szférában és munkahelyükön egyaránt. Ha azonban az antikorrupciós intézkedések társadalmi megítélése negatív, nehéz lesz őket megvalósítani még akkor is, ha szakmai szempontból helyénvalóak és indokoltak. Akkor működhet jól az antikorrupciós politika, ha az emberek hétköznapi tapasztalata és az általános vélekedés az antikorrupciós intézkedések iránt egybevág. A korrupció elleni küzdelem új lendületébe az NKE az oktatás szintjén is bekapcsolódhat. Ide tartozhat akár a már említett új szervezetek szakembereinek továbbképzése, de a vezetői, felsővezetői coachingok is. Utóbbi Klotz Péter örömtelinek tartaná, hiszen az ilyenfajta tevékenységek eredményes végrehajtása érdekében nagyon sok múlik a vezetőkön és azok támogatásán.

Szerző: Tasi Tibor

Megéri az oktatásba

Aki tízéves perspektívában kormányoz, annak hosszú távon is kifizetődő, ha most megemeli a tanárok fizetését.

Az októberi tanártüntetések és az azt megelőző 2022-es sztrájkok ráirányították a figyelmet a magyar közoktatási oktatók és dolgozók alulfizettségének problémájára. Az „oktatás/egészségügy” folyamatos kampánytémát jelent a magyar politikában, hiszen a két ágazat átlag alatti bérezése, illetve a bérek inflálódása újratemti a problémát. Hogy a mindenkori kormányzó hatalom nemcsak a rövid távú politikai nyugalom helyreállításán keresztül nyerhet a tüzoltó béremelésekkel, hanem a gazdasági növekedésen és jóléten keresztül is elnyerhető a választók támogatottsága két ágazaton keresztül egy egyenletesen magas relatív bérszínvonalon finanszírozott oktatási rendszeren keresztül, azt a nemrégiben publikált tanulmányunk igazolja vissza. Már a jelenlegi kormányzati ciklus vége előtt jelentkezne az első gazdasági növekedési többlet. A hosszú távú pályát pedig biztosítaná a jelenlegi kormány előre tekintő időhorizontja, hiszen a miniszterelnök 2030-ig gondolkodik előre. Időben elindítva a közoktatás relatív és reálbéremelését, nem csupán ciklikusan, tízévente egyszer lehetne adagolni az iskolarendszerbe. Így nem inflálódna el egy évtized alatt az ágazat bére, és nem termelődne újra a munkavállalói elégedetlenség sem. E helyett strukturálisan beépíthető lehetne a diplomás

átlagbért folyamatosan követő magasabb közoktatási bérszínvonal, hiszen az oktatásra fordított kiadások 2-3 év alatt növekedési többletet eredményeznek. Az említett tanulmány alapján kijelenthető, hogy ha az oktatás és az egészségügy javára súlyozott az államháztartási kiadási szerkezet, azaz ha a két ágazat felé csoportosul a kormányzati költség, az kétéves távlatban már növekedési többlettel jár. Ráadásul a GDP arányában 1 százalékkal megnövelt kiadás magát a GDP-t több mint 1 százalékkal növeli, tehát az oktatási és egészségügyi kiadások – késleltetve ugyan de – hatékony jövedelemnövelő eszközök (kiadási multiplikátorok). Hogy az oktatásra fordított kiadások miért nem azonnal jelentkeznek, az az oktatási ágazatok sajátosságából következik, amely szerint ezekben az ellátó rendszerekben elért tudásbeli és szakképzettségi minőségjavuláshoz szükséges, hogy a diákok még több évig részt vegyenek a minőségileg javuló (kevésbé terhelt, kevésbé stresszelt, ugyanakkor elégedettebb és a munkájuk iránt elkötelezettebb oktatói kar) oktatási rendszerben, mielőtt munkaerő-minőségük megjelenik a termelésben. A közgazdasági tanácskönyvek ezt a reakcióra

fektetni

való hajlamot nevezik rugalmasságnak, multiplikátor-hatásnak vagy határhajlamnak. A gazdaságpolitika arra várja a választ, hogy mi az az intézkedés, amelyre egyáltalán reagálnak, és milyen összegben/mértékben kell bevetni, hogy a kedvező hatás mérhető legyen, illetve hogy mi az a gazdaságpolitikai mix, amelynek következtében megemelkedik a kibocsátás. A reakcióra való hajlam nem tekinthető állandónak. Jelentős mértékben befolyásolhatják a gazdasági kilátások és várakozások vagy a gazdasági és társadalmi kulturális környezet, valamint a döntések iránti bizalom és a döntéshozók hitelessége. Utóbbit nem érdemes tehát felelni a növekedést valóban ösztönző állami kiadások felé történő költségvetési újraszűzőzés késleltetésével. A kutatásból az is kiderül a COFOG-sztenderdek (a kormányzati kiadások funkciók szerinti osztályozása) szerinti kiadásbesorolásban, az oktatás és egészségügy területén kívül, a többi állami kiadási terület vagy elvon a növekedéstől erőforrást, vagy – jobb esetben – nem nevezhető mérhetőnek a hatása.

Szerző: Kutasi Gábor
intézetvezető, NKE Gazdaság
és Versenyképesség Kutatóintézet

A témáról bővebben az NKE tudományos és ismeretterjesztő portálján olvashat.

ludovikaHU
Az NKE tudományos platformja

„A magyarok bölcsen ellenzik a háborút”

A 21. századi nagyhatalmi politika egyre veszít stabilitásából, a kialakult konfliktushelyzetek pedig könnyebben elvezethetnek egy világháborúhoz, mint a hidegháborús szembenállás idején – többek között erről szolt John J. Mearsheimer neves amerikai realista politológus a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Szent László-kápolnájában tartott előadásában.

A Századvég Kiadó gondozásában Mearsheimer – most magyarul is megjelent – *A nagy téveszme* című könyve részben a külpolitikai realizmus nézeteinek összefoglalója, részben az elmúlt tizenöt év nemzetközi eseményeinek, az egypólusú világrend megszűnésének értelmezése. Ennek kapcsán a kiadó meghívására Budapestre érkezett elismert külpolitikai gondolkodó, aki Henry Kissinger mellett a realista irányzat egyik legfontosabb mai képviselője, gondolatait a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen osztotta meg a hallgatósággal. Előadásában érintette a jelenlegi nagyhatalmi

politika által kialakított világrendet és annak dilemmáit, valamint Magyarország szerepét és helyzetét is elemezte az orosz–ukrán háború kapcsán. „A második világháború után bipoláris, majd a Szovjetunió összeomlása után unipoláris világban éltünk, mára Kína felemelkedése miatt multipolárisá vált a világ” – jelentette ki előadásában John J. Mearsheimer. A politológus hozzátette, ebben az Egyesült Államok legfőbb versenytársa Kína, majd tőle erősen elmaradva Oroszország. Egy kínai–amerikai, illetve egy orosz–amerikai konfliktust magában hordozó világrend pedig sokkal inkább vezethet valódi háborúhoz, mint a hidegháborús szembenállás.

A professzor szerint a Nyugat provokálta ki az ukrajnai háborút. Mielőtt részletezte volna ezen álláspontját, a nemzetközi kapcsolatok elismert szakértője ismertette a nagyhatalmi jellemzőket. Mint mondta, a túlélés legjobb módja a hatalommaximalizálás, valamint a hegemonia megteremtése egy-egy adott területen. Miután mindezt „összekeverjük”, „versenyző és veszélyes világot kapunk, ahol az államok félnek egymástól, mivel létezhet olyan állam, amelynek a szándékai ismeretlenek előttünk, és ha nincs felettes hatalom, háborúba sodródhatnak” – hangsúlyozta Mearsheimer.

„Európában elterjedt gondolat, hogy az oroszok célja az európai hegemonia.” Bár az oroszok valóban imperialisták, Mearsheimer ezt a gondolatmenetet hibásnak véli, hiszen nincs arra sehol semmilyen bizonyíték, hogy Putyin valaha is reálisan megvalósíthatónak gondolta volna az ukrán részek bekebelezését; továbbá Oroszországnak nincs meg a kapacitása sem Ukrajna, sem egyéb európai ország elfoglalására és integrálására. Az előadó a kubai rakétaválsághoz hasonlította a 2014, vagyis az ukrajnai forradalom és a nyugatbarát hatalomátvétel után kialakult helyzetet. Ugyanis az Egyesült Államok sem tűrte, hogy a Szovjetunió támadó rakétákat telepítsen a szomszédságába. Ebben a helyzetben az Egyesült Államok nemhogy hátra lépett, hanem elkezdte felfegyverezni Ukrajnát, és Ukrajna de facto NATO-taggá vált. Vagyis ugyanolyan provokációt követett el Nyugat Ukrajnában, mint annak idején a Szovjetunió Kubában – vélekedett a professzor, hozzátéve: Putyin preventív háborút indított Ukrajnában, hogy megakadályozza Ukrajna NATO-tagságát, vagyis hogy a Nyugat bázisul használja Ukrajnát Oroszországgal szemben. Az orosz aspektus mindenki számára ismert: Oroszország Ukrajnát az

amerikaiak terjeszkedésétől szerette volna csak megvédeni, hiszen az orosz külpolitika szempontjából az ukrán NATO-csatlakozás olyan vörös vonal, amelynek átlépése elfogadhatatlan; ezért írta a külügyminiszter Szergej Lavrov 2021 decemberében nyílt levelét Amerikának, az ukrán függetlenség megtartásáról. „Ha az oroszoknak nem tetszik a küszöbükön ülő katonai szövetség, az érthető”, az viszont már érthetetlen a professzor számára, hogy az amerikaiak miért nem értik azt meg, hogy az oroszokat ez zavarja, „hiszen mi Amerikában sosem vagyunk semmilyen háborúért felelősek” – mondta ironikusan.

(...) racionális esély lehet arra, hogy a NATO belép ukrán földön az oroszok elleni háborúba.

Az amerikai–kínai kapcsolatokra áttérve emlékeztetett: az Amerikai Egyesült Államok legfőbb vetélytársa ma már Kína, ezért az USA azt szeretné majd, hogy az európai államok nagy része ne ápoljon gazdasági kapcsolatot Kínával, mint ahogyan a hidegháború során sem volt ajánlatos Oroszországgal üzletelni. Amerika jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy

Kína jómódú állammá váljon, amely többek között a magas népességének köszönhetően mára elérte a nagyhatalmi státuszt. Ugyanakkor a kínaiak tisztában vannak azzal, hogy a dominancia megszerzéséhez le kell másolniuk az amerikai módszereket. A szakértő leszögezte: a katonai hatalom a gazdasági hatalomból származik. Az USA pedig „kegyetlen nagyhatalom”, amely mindent megtesz viselkedésének elfedésére, ezért is a konfliktus egyik kulcseleme Tajvan, a két hegemon versenyé pedig veszélyes diádot teremt.

Magyarország külpolitikai stratégiáját Mearsheimer pozitívan értékelte, kijelentette: „a magyarok bölcsen ellenzik a háborút”, földrajzi helyzetünkben kifolyólag az amerikai–kínai verseny szerinte nem annyira jelentős számunkra, mint az amerikai–orosz, mivel „a két nagyhatalom ütközőzónájában elhelyezkedve” nehezebb érvényesíteni az akaratunkat. A jövőben azonban fennáll az orosz–ukrán háborús eskaláció veszélye, amelyről Mearsheimer úgy nyilatkozott: „racionális esély lehet arra, hogy a NATO belép ukrán földön az oroszok elleni háborúba, amely Magyarországot is negatívan érintheti.” Ugyanakkor gazdasági szempontból hazánk az Európai Unióra „van bízva”, és bár lehet, „nem tetszik a magyaroknak az EU ideológiája”, energetikai szempontból Magyarország túlságosan kitett az orosz kormányzatnak. Fontos megjegyezni azt is, hogy a történelemből fakadóan ambivalencia jellemzi a magyar–orosz kapcsolatokat. „Nem kérdés, hogy Magyarország egyértelműen a Nyugatot választaná Oroszország helyett, annak ellenére, hogy megpróbált a semlegesség mezején táncolni” – fogalmazott Mearsheimer, hozzátéve, ezáltal hazánk legfőbb célja, hogy „mindkét féllel jó kapcsolatot” ápoljunk.

Szöveg: Pap Melinda Patrícia

Fotó: mearsheimer.com

John J. Mearsheimer

Konzervatív elmék, ha találkoznak

Ma az amerikai ideált megtestesítő eszmék: a szabadság, a törvény előtti egyenlőség és igazságosság „értelmének kiforgatása zajlik”, az amerikai gondolkodásmódot a vallás és erkölcs helyett a vagyon létrehozásának és elosztásának kérdései uralják – mondta Csák János kulturális és innovációs miniszter a Nemzeti Közszoigalati Egyetemen (NKE) rendezett Konzervatív elmék – Habsburg Ottó és más konzervatív gondolkodók öröksége transzatlanti perspektívából című konferencián. A Ludovika Főépület Széchenyi Dísztermében rendezett eseményen Európa és az Amerikai Egyesült Államok politikai gondolkodásában és külpolitikájában jelen lévő kölcsönhatásokat járták körbe.

Pröhle Gergely, a Habsburg Ottó Alapítvány és az NKE Stratégiai Tanulmányok Intézetének igazgatója megnyitójában arról beszélt: fontosnak gondolja, hogy a transzatlanti viszonyt ne „felemelt ideológiai mutatóujjként” fogjuk fel, hanem próbáljunk eszmecseréként gondolni rá. Mártonffy Balázs az NKE Eötvös József Kutatóközpont Amerika Kutatóintézetének vezetője az Egyesült Államok külpolitikai dilemmáiról szolt a posztunipoláris pillanatban. Ezek között említette a Kínával való versengést, a transzatlanti

viszonyrendszer megváltoztatását Oroszország meggyengítésén és Ukrajna megerősítésén keresztül, illetve az érdekszférák világán való túllépést. Mártonffy Balázs felhívta a figyelmet arra is, hogy a konferencia fő témáját adó transzatlanti kapcsolatok szerepét egy „blokkosodó multipoláris világban kell megtalálni”. Az európai-amerikai szellemi és kulturális

összefonódások jelentőségéről tartott panelbeszélgetésben Csák János kulturális és innovációs miniszter azt mondta: az amerikai ideálok, a szabadság, a törvény előtti egyenlőség és az igazságosság a földi élet legszebb ambícióit testesítik meg. „Az Egyesült Államokban az Európa jövőjéről szóló film játszódik napjainkban” – fogalmazott Csák János, aki szerint az ország óriási tömegek számára teremtett anyagi jólétet az elmúlt 250 évben. Ma azonban mégis az alapításkori ideálok kiforgatása zajlik, és az amerikai konzervatívok zöme is haszonelvű lett, az anyagi és gazdasági teljesítményt a család elé, illetve fölé helyezi. Nem lehet tudni, mit hoz a jövő, képes lesz-e az amerikai elit a családot és erényeket

központba helyező nemzetstratégiai váltásra – fogalmazott a miniszter. Jeffrey O. Nelson a Russell Kirk Center a Kulturális Megújulásért vállalat ügyvezető igazgatója névadójukról, az intellektuális konzervativizmust megalapító Russell Kirkről azt mondta: identitást adott az amerikai konzervatívoknak, Habsburg Ottóval megerősíteni szándékozott a keresztény Európát, és olyan magyar származású tudósokkal is kapcsolatot tartott, mint Molnár Tamás és John Lukacs. Az eseményen szó volt az Egyesült Államok külpolitikáját formáló európai hatásokról. Andrew Bremberg, a Kommunizmus Áldozatainak Emlékére Alapítvány elnöke szerint az ukrán háború idején erős volt a transzatlanti szolidaritás, ám az

Egyesült Államok ön maga nem tud békét teremteni Ukrajnában, mert Kínával is szembe kell néznie, ugyanis a 21. századi konzervativizmus jövőjének egyik lába az antikommunista törekvés lesz. Magyarics Tamás volt nagykövet, az Egyesült Államok történelmének és külpolitikájának professzora úgy látta, hogy Vlagyimir Putyinnak köszönhetően Európa most elődleges az amerikai külpolitika számára, ám annak ívét látva a „másodlagos stratégiai térség” lesz a jövőben.

Jeszenszky Géza volt külügyminiszter, volt nagykövet szerint a NATO békét és stabilitást hozott Közép-Európa számára, amely nélkül ma nem csak Ukrajna nézne szembe az agresszióval. Szemerkenyi Réka volt államtitkár, korábbi nagykövet, a transzatlanti együttműködés szakértője előadásában a háború stratégiai következményei között említette Oroszország befolyásolási pozícióvesztését számos nemzetközi szervezetben, Ukrajna új nemzeti identitását, és az Európai Unió stratégiai lépéseit, egységét és bátor szembeszállását a kihívásokkal. A panelbeszélgetések moderátorai Ugrósdy Márton, a Miniszterelnök Politikai Igazgatói Irodáját vezető helyettes államtitkár és Mezei Balázs, a Budapesti Corvinus Egyetem professzora voltak.

Kiemelt felszólalásban méltatta Habsburg Ottó örökségét Edwin J. Feulner, a The Heritage Foundation alapító elnöke. Elmondta: Habsburg Ottó politikai öröksége a „szív konzervativizmusa”. A páneurópai mozgalom kezdeményezője hitt a civilizációban, a kereszténységben, harcolt is azokért, és a harcot meg is nyerte.

Szöveg: Tasi Tibor
Fotó: Szilágyi Dénes

Oktatók a világ körül:
Petrétei Dávid r. őrnagy

Utazás, kutatás, tapasztalat szerzés, terepszemle.

Felsorolni is nehéz, mennyi mindent nyújthat egy külföldi kapcsolat az egyetemi oktatóknak. Sorozatunkban megszemélyesítjük a tanórákon sokat hallott anekdotákat, és megismerjük a történet mögött az embert. Most a pécsi származású Petrétei Dávid r. őrnagyot, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Rendészettudományi Kar (RTK) Nyomozáselméleti Tanszékének tanársegédét ismerhetik meg, aki kriminalistaként rangos helyet foglal el a tudományterület nemzetközi fórumain.

Egy rendőrtől nem szabad megkérdezni, miért lett rendőr!

„Moldova György írja Bűn az élet című könyvében: Olyat soha ne kérdezz valakitől, hogy miért lett rendőr, mert sok embernek fogalma sincs róla” – válaszolja, mikor érdeklődöm az indíttatásáról. „Régóta foglalkoztat az okok, a múlt, a miértek feltárása”

– teszi hozzá kis szünet után, bár elismeri, ez alapján akár régésznek is mehetett volna.

Sokáig orvosnak készült, az igazságügyi orvostan vonzotta, ám a jogász szüleivel való egyezés alapján jogot végzett. Bár természettudományi pályafutásáról letett, a nyomozás iránti szenvedélyétől nem tágitott: nyári gyakorlatait az ügyészségnél és a Baranya

Megyei Rendőr-főkapitányságon teljesítette. Itt ismerkedett össze a pályafutása szempontjából fontos szerepet betöltő oktatóval, aki javasolta, ismerkedjen a bűnügyi technikával, közérthetőbben: a helyszíneléssel. „Az egyetemi évek alatt vizsgáló szerettem volna lenni, mert olyan méltóságteljesnek tűnt a kép, ahogy ülök az irodában és irányítom a kihallgatást, ez rendkívül tetszett” – emeli ki, majd hozzáteszi: „tudtam, hogy hiába végzem el a jogot, kvázi az utcáról beesve nem dolgozhatom egy megyei vizsgálaton, ahol mondjuk emberöléssel kell foglalkozni.” Így vetődött fel, hogy a bűnügyi technikával kezdjen dolgozni, ahol rengeteg hasznos tapasztalatot szerzett a nyomozás alapjairól, amelyek elősegítették későbbi vizsgálói munkáját. Először a megyei, majd, a hivatásos fokozat megszerzése után, a pécsi városi ügyekkel kellett megbirkóznia. „Annyira beleszerettem a technikába, hogy amikor bő egy év után lehetőségem volt elmenni vizsgálatra, szinte rossz szájjal váltottam; egy újabb év múlva visszakértem magam, a megyei

DVI-előadás Lyonban az Interpol parancsnokságán

vizsgálatról a városi technikára, ami állítólag elég szokatlan” – mondja nevetve. A kriminalisztikai szakjogász mellett még az ujjnyomszakértői végzettséget is megszerzte.

Végzős jogásként rövid ideig az Európai Parlament gyakornokaként is kipróbálta magát, de tapintatosan fogalmazva „a politikusok közötti végzendő munka milője kevésbe tetszett” a nyomozás iránt elhivatott fiatalnak. 2006-tól hét éven át a pécsi rendőrség kötelékében dolgozott, egészen a városi helyszínelő osztály vezetőhelyettesi pozíciójáig vitte. Az osztály – és ezzel

a beosztása – megszűnésével szinte teljesen egy időben jött a lehetőség: a fővárosban kezdték megszervezni az országos helyszínelő egységet, amelynek megalakulásakor már Petrétei Dávid is a tagok közé tartozott, egészen 2018-ig.

Áldozatazonosítás, helyszín-rekonstrukció

A Nemzeti Szakértői és Kutatói Központ (NSZKK) munkatársaival együttműködve a mai napig végez helyszínelő munkát, és szakkonzultánsként vérnyomelemzésekben is közreműködik: „rekonstruálnunk kell, mi hogyan

Helyszínelés Zsámbokon 2017-ben

történt: hogy fröccsent, hogy csorgott, mint Dexternek a tévében.” Elmesélte, hogy az Interpol tömegszerencsétlenségek áldozatainak azonosításával foglalkozó protokolljának mintájára létrehozott magyar DVI-egység (disaster victims identification), azaz áldozatazonosítási csoport egyik alapító tagjaként első komolyabb bevetése a 2019-ben bekövetkezett Hableány hajót érintő katasztrófa áldozatazonosítási munkáiban való részvétel volt. Emellett emlékezetes marad számára egy 2009-es pécsi kettős öngyilkosság helyszínelése során szerzett tapasztalata is. »

Koreai DVI-csapat Lyonban az Interpolnál

Kriminalisztika egyetemi berkekben

A Pécsi Tudományegyetemen óraadóként eltöltött több évnnyi felsőoktatási munka után az NKE-n először a taktika és metodika oktatásában, majd a 2017-ben indított kriminalisztika mesterképzés keretében jelent meg, először ugyancsak külsősként. „Most már a pécsi orvosin is van szerencsém műveleti medicinával kapcsolatban előadni” – jegyzi meg. A már említett egyetem oktatója meghívására érkezett 2018-ban az NKE kötelekébe főállású tanársegédként, azóta pedig az RTK Nyomozáselméleti Tanszékének tanársegédként kriminalisztikát, technikát, bizonyítás- és azonosításelméletet oktat, de a PTE Jogi Doktori Iskolájának doktoranduszaként továbbra is elsősorban helyszínelőnek vallja magát.

Nemzetközi sikerek

„Sajnos egy időben a koronavírus-járvány kitörésével jelentkeztem egy kínai mobilitásra, amelyre azóta sem került sor” – mondja csalódottan, de hamar hozzáteszi, ha minden sikerül, idén év végén Ankarába utazhat a Rendőr Akadémiára Erasmus+ ösztöndíj keretei között.

Azonban vannak olyan, régebben gyökerező nemzetközi sikerei, amelyek elvezettek ahhoz, hogy 2022 nyarán Petrétei Dávid r. őrnagyot az ENFSI (European Network of Forensic Science Institutes), vagyis a Bűnügyi Szakértői Intézetek Európai Hálózata alá tartozó, harminc országból több mint százhetven szakértőt tömörítő Bűnügyi Helyszínelő Munkacsoport (SoC WG) vezetőjévé választották. A 2009 óta az EU Bizottság által a forenzikus tudományok területén monopolként elismert ENFSI-nek az Európa Tanács tagállamaiból hetvenegy intézet a tagja; az Egyesült Királyságtól Grúzián át Azerbajdzsánig, Norvégiától Örményországon át Törökorszáig. Központja a hesseni Wiesbadenben található, a német szövetségi bűnügyi hivatal (BKA) központjában. Tevékenységét tizenhét szakértői munkacsoport valósítja meg a legváltozatosabb forenzikus szakterületeken (ujjnyomok, DNS, festékek, kézírás, robbanóanyagok, kábítószeres stb.). A Bűnügyi Helyszínelő Munkacsoport aktív tagjaként 2016 óta vesz részt a helyszínek akkreditálásában és a használatos eszközök fejlesztésének elősegítésében. Így került sor többek

között a BRFK munkatársa által kifejlesztett helyszíni jelölésvetítő eszköz bemutatására is, a szakmai közvélemény pedig elismerése jeléül kérte fel az RTK őrnagyát a munkacsoport vezetésére.

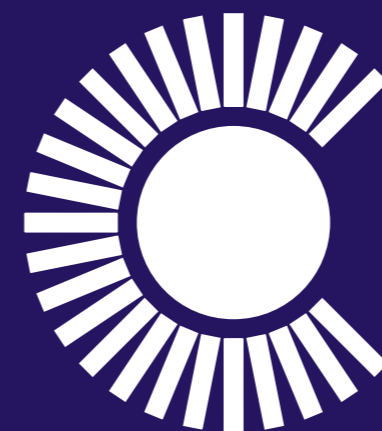
Nemcsak az Európa Tanács keretében tevékenykedik, hanem az 1915-ben az Amerikai Egyesült Államokban alapított IAI (International Association for Identification), azaz Nemzetközi Azonosítási Szövetség keretében a világ legnagyobb igazságügyi szakértői szervezetének is aktívan kutató tagja. Fontosabb azonban, hogy a nemzetközi szervezet európai alegységének, az EU-IAI-nak alapító tagjaként szűkebb szakmai körben is elismerik, így külföldi konferenciák során mindig lehetősége nyílik megosztani a legaktuálisabb elemzéseit.

Kriminalista látásmód

„A jó kriminalistát fordított gondolkodás jellemzi, mindent ok-okozati összefüggésben szemlél, hipotéziseket állít fel, és ez akár a leghétköznapibb dolog szemlélése közben is így van” – hangsúlyozza, ugyanakkor azt is leszögezi, mindez azzal jár, hogy „hiszünk a véletlenben, és mindig kételkedünk, mert az életben bőven lehetnek olyan elemek, amelyek nem az általunk szemlélt képhez tartoznak, vagy valamilyen triviális véletlen folyamán keveredtek oda.” Zárásként hozzáteszi: a nyomozás nem magányos munka, a valóságban elég sokan dolgoznak egy-egy ügyön. „A helyszínelős sorozatok amúgy nagyon profik! A filmekben feltűnő eszközök általában a rendőrség által a mindennapokban is használatos műszerek, azonban az nem igaz, hogy mindig van pont akkora laborkapacitás, amellyel azonnal vizsgálhatóak a beérkező bűnjelek” – válaszolja, miután nem hagy nyugodni a kíváncsiság, hogy valóban úgy működik-e a nyomozás, mint a Dexterben.

Szerző: Pap Melinda Patrícia

Fotó: Petrétei Dávid (archív)

Mi lesz a Nemzetközösség sorsa?

A jórészt egykori brit gyarmatok alkotta Nemzetközösség országai közül tizenötnek a mindenkori brit uralkodó egyben államfője is. II. Erzsébet halála után azonban felmerül a kérdés, vajon szüksége van-e ezeknek az országoknak egy „londoni” államfőre. Milyen alapokon fog nyugodni az ötvenhat szuverén államból álló politikai együttműködés a királynő halála után? Mely tagállamok formálnák át a közel százéves rendet? Mindezek megválaszolásában segítségünkre volt dr. Csehes András, a Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE) Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájának (KDI) hallgatója, aki ismertette a közösség kialakulásának történetét is.

● Mikor, miért és hogyan jött létre a Nemzetközösség?

A Nemzetközösség történelme egészen a Brit Birodalom koráig nyúlik vissza, sőt, gyakorlatilag annak sajátos utódjaként értelmezhető, ennek következtében korunkban is gyakran vádolják azzal, hogy egyfajta utógyarmati klubként működik, amelynek fő haszonélvezője változatlanul az Egyesült Királyság. Létrejöttének folyamata azzal indult, hogy a Birodalom bizonyos területei különböző szabadságokat kaptak az Egyesült Királyságtól. Az így született domíniumok – Ausztrália, Kanada, India, Új-Funland, Dél-Afrika és az Ír Szabadállam – vezetői 1887-től kezdve tartottak konferenciákat Nagy-Britanniával közösen, míg nem 1926-ban egy birodalmi konferencia keretében megállapodtak, hogy ők egyenjogú részei a Brit Birodalomnak, az Egyesült Királyság nem uralkodik felettük, ugyanakkor hűséggel tartoznak az uralkodónak. Az 1931-es westminsteri statútum, amely a Korona és a Nemzetközösségi Királyságok közötti kapcsolat máig ható rendezéséről ismert, már Brit Nemzetközösségre hivatkozott, amelynek nevéből az egyenlőség jegyében később a brit szó is kikerült, így válva a ma is ismert szervezetté The Commonwealth néven.

● Milyen szerepet játszik a közösség életében a brit uralkodó?

A brit uralkodók – VI. György, II. Erzsébet és III. Károly is – a Nemzetközösség fejének nevezhetik magukat, ugyanakkor ezen címük szimbolikus, és nem jár valódi hatalommal. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a mindenkor uralkodónak ne lehetne hatása a Nemzetközösség életére, de szerepe meglehetősen korlátozott keretek közé szorított. Ugyanakkor II. Erzsébet esetében meg kell említenünk az idő legitimáló erejét, hiszen 70 éves uralkodása alatt már csak tekintélyénél fogva is képes volt hatást gyakorolni az általa fontosnak tartott döntésekre, így például személyes közbenjárására választották fiát, Károlyt utódjának a Nemzetközösség élére, a cím ugyanis nem öröklhető. Szintén az Erzsébet királynő személyét övező tiszteletnek és népszerűségnek tudható be, hogy számos ország mind a mai napig megtartotta a monarchia intézményeit, amelynek következtében III. Károly is 14 ország államfője az Egyesült Királyság mellett. Ezek a következők: Ausztrália, Antigua és Barbuda, Bahama-szigetek, Belize, Kanada, Grenada, Jamaica, Pápua Új-Guinea, Saint Kitts és Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent és Grenadines, Új-Zéland, Salamon-szigetek, Tuvalu.

● Milyen gazdasági előnyt jelent a tagság a részt vevő szuverén államoknak?

A Nemzetközösség számos funkcióval rendelkezik. Kiemelhető, hogy egyfajta fórumként szolgál a részt vevő tagok között, ami lehetőséget ad a kölcsönös kapcsolatok elmélyítésére mind gazdasági, mind politikai téren. Természetesen nem beszélhetünk olyan szintű egységes fellépésről, mint más szervezetek esetében, de így is rendelkeznek eszközökkel a nyomásgyakorlás különböző módozatait illetően, hiszen tagsága ötvenhat államra és ezen belül 2,5 milliárd emberre terjed ki. Gazdasági szempontból az elmúlt évek legjelentősebb eseménysorozata a brexit volt, azt a Nemzetközösség országai sem támogatták maradéktalanul, ugyanis az Egyesült Királyságon keresztül sokkal egyszerűbben juthatnak el az európai piacokhoz. Ennek ellenére minden tagállam igyekezett kihasználni az ebben rejlő lehetőségeket, és az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépését követően 20

százalékkal nőtt a Nemzetközösség kereskedelme, azonban ez nagyobb befektetési nyomással járt az Egyesült Királyság részéről, így felelesztve a régi brit dominanciával és az utógyarmati klubbal kapcsolatos kritikákat. Mivel számos tagállam a fejlődő országok közé tartozik, jelentős segítséget és egyfajta irányt jelenthet nekik a Nemzetközösség. A szervezet ugyanis nem csupán gazdaságuk fejlesztését és a gazdasági, valamint műszaki együttműködésük támogatását helyezi előtérbe, hanem számos más kérdést is felkarol, mint a nők helyzetét vagy a rasszizmus elleni harcot.

● Mennyire szuverénnek valójában ezen országok?

A Nemzetközösségben való részvétel alapvetően önkéntes és az együttműködésre épül, amit már az 1971-es Szingapúri Nyilatkozat is megerősített. Minden tagországnak egyenlő mértékű beleszólása van a szervezet életébe,

és a belépés mellett a kilépésre, sőt az újracsatlakozásra is lehetőség van. A Dél-afrikai Köztársaság például 1961-es kilépését követően 1994-ben csatlakozott újra a Nemzetközösséghez. Természetesen ma is kitapintható egyfajta félelem az Egyesült Királyság dominanciájának kiújulásától, ugyanakkor nehezen elképzelhető, hogy India vagy éppen Ausztrália az Egyesült Királyságnak alárendelten működjön.

● Reformra szorul napjainkban a közösség? Vannak országok, amelyek ki akarnak lépni?

Véleményem szerint a közösség klasszikus értelemben nem szorul reformokra. Természetesen van párbeszéd a megújulást illetően, de maga a szervezet meglehetősen sikeresnek mondható, és valóban fontos célokat tűzött ki maga elé a jövőt illetően. A kilépést illetően azonban élesen el kell határolnunk a monarchia intézményével való szakítást és a Nemzetközösségből való kilépést, ugyanis – ahogy én érzékelem – ez gyakran keveredik a közbeszédben. A Nemzetközösség ötvenhat államából ugyanis csak tizenötnek államfője a mindenkor brit uralkodó, a többi harminchat köztársaság, illetve öt monarchia, saját uralkodóval.

Ezen tizenöt ország közül több esetben – Ausztrália, Kanada vagy éppen Új-Zéland – is felmerült a monarchia eltörlésének gondolata. Hogy lássuk, mennyire valós a veszély ezen

törekvéseknek, jó példa Barbados esete: a szigetállam 2021-ben vált köztársasággá, ugyanakkor a köztársaság kikiáltása ellenére a Nemzetközösség része maradt, amelynek tagsága éppenséggel növekvő tendenciákat mutat. 2022-ben csatlakozott például a szervezethez Gabon és Togo is, míg a múltban kilépők jelentős része újracsatlakozott, például Gambia 2013-as kilépése után 2018-ban.

● Milyen különleges jogkörrel rendelkezett II. Erzsébet? III. Károly automatikusan viszi tovább a címet és a hatáskört?

II. Erzsébet mint brit uralkodó édesapja, VI. György király 1952-ben bekövetkezett halálát követően vált a Nemzetközösség fejévé, utódja pedig fia, III. Károly. A cím egyébként szimbolikus, nem jár hatalommal, és fontos tisztáznunk, hogy nem is automatikusan öröklődik. A döntés a tagállamok kezében van, és számos alkalommal olyan elképzelések is felmerültek, hogy Erzsébet halála után a poszt egyfajta rotációs rendszer keretében váltakozzon a tagállamok állam- és kormányfői között. Az erről folyó vita végül 2018-ban zárult le, amikor II. Erzsébet közbenjárására megszületett a döntés, miszerint halála után Károly követi a Nemzetközösség vezetőjeként.

Szerző: Pap Melinda Patrícia

Fotó: MTI

Felforrósodott a hangulat az Északi-sarkvidéken

„Az Északi-sarkvidék területe napjainkban felértékelődött, meghatározó jelentőséggel bír gazdasági és katonai szempontból is. Mindez megváltoztatja a geopolitikai erőviszonyokat, amelynek jegyében új biztonságpolitikai kihívásokkal szembesülünk” – hangsúlyozza **Bazsó-Vigh Vivien**. Az **NKE Tudománystratégiai Osztály kutatási főreferensével, a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar doktorandusz oktatójával a térség geostratégiai helyzetéről és az ott zajló nagyhatalmi játszmákról beszélgettünk.**

● **Miért változott meg napjainkban az Arktisz jelentősége?**
Az északi sarkkörön belül elhelyezkedő Arktisz a Föld egyik leghidegebb területe. Nines kontinentális alapja, állandóan vándorló jégtablák alkotják, a jégtakaró gyéren lakott, nem tartalmaz értékes nyersanyagokat, ezért a hódító háborúk elkerülték. A terület jelentősége a 19. századtól a közlekedésben, a szállítási útvonalak lehetséges lerövidítésében, költségcsökkentésben van. A Jeges-tenger ugyanis májustól szeptemberig hajózási útvonalat biztosít a Csendes- és az Atlanti-óceán között, a Bering-szorostól Európáig. A területet a '20-as évekre térképezték fel teljesen, és fel is osztották maguk között azok az országok, akiknek közvetlen kijutása van a Jeges-tengerre: Oroszország, az Egyesült Államok (Alaska révén),

Kanada, Dánia (Grönland révén) és Norvégia. Ők az úgynevezett sarki ötök. A terület a globális klímaváltozással értékelődött fel a '80-as, '90-es évektől. Rengeteg fosszilis energiahordozó (kőolaj, földgáz) és értékes ásványkincs (arany, nikkel, cink) található a kontinensek jég alatti szárazföldi területein, illetve a tenger alatti kontinentális talpazaton (*continental shelf*), amelyek a jégsapka zsugorodásával fizikailag hozzáférhetővé válnak, tehát lehetőség nyílik a bányászatra.

● **Ki rendelkezik a térség nyersanyagkészletei fölött?**
A terület az 1996-ban alakult Északi-sarkvidéki Tanács tagországainak fennhatósága alatt áll. Tagállamai azok az országok, amelyek az északi sarkkörön belül helyezkednek el: az említett sarki ötök, valamint Finnország, Izland és

Svédország. Ennek a nyolc országnak az ENSZ Tengerijogi Egyezménye kizárólagos gazdasági jogokat biztosított már 1982-ben. Ez azt jelenti, hogy legészakibb határaikhoz (legészakibb partvidékhez, szigethez) képest horizontális és vertikális értelemben 200 tengeri mérföld távolságig kizárólagos gazdasági övezettel rendelkeznek az adott területen, tehát a víz borította kontinentális talpazaton található nyersanyagok az adott állam tulajdonát képezik kizárólagos kitermelési joggal. A tanács célja az érdekegyeztetés, a nemzetközi konfliktusok elkerülése és természetesen a klímavédelem.

● **Mi okozhat konfliktust, ha kizárólagos gazdasági övezetéről, kizárólagos kitermelésről van szó?**
Az említett 200 tengeri mérföldnyi területeknek horizontális értelemben (is) vannak metszetei, tehát léteznek

olyan jeges-tengeri térségek, amelyek két vagy három országhoz is tartoznak – ilyen például maga a (földrajzi) Északi-sark is, illetve léteznek olyan területek is, amelyek egyik országhoz sem tartoznak. A legnagyobb területet egyébként Oroszország tudhatja magáénak, az északi sarkkörön belül elhelyezkedő területe nagyjából India méretével egyezik meg. A vertikális értelemben létező 200 tengeri mérföldes kizárólagossággal (amely a kontinentális talpazatra vonatkozik) együtt, fogalmazzunk úgy, az érintett államok nem feltétlenül egyeznek bele, nem feltétlenül fogadják el a tanács által definiált érdekszférákat. Ez vitás helyzetekhez, gyakorlatilag nagyhatalmi törekvésekhez vezet. Vitás kérdéseket okozhat a jégmező olvadása révén megnyíló hajózási útvonalak hovatartozása is.

● **Hogyan képzeljük el a közlekedést a Jeges-tengeren?**

Míg a kanadai part mentén haladó Északnyugati-átjáró csak pár hétig hajózható az északi félteke nyári időszakában, addig az Északkeleti-átjáró jelentősége jóval nagyobb. A globális felmelegedés okozta jégolvadás miatt késő tavasztól kora őszig nemcsak teljes mértékben használható hajózási utat biztosít a Csendes- és az Atlanti-óceán között a Panama-csatornához képest hét nappal rövidebb szállítási idővel, hanem jóval nagyobb mennyiségű rakományt lehet rajta szállítani, azaz jóval hatékonyabb a szállítás, mivel a Jeges-tengeren mélységénél fogva nagyobb hajókkal lehet közlekedni. Kína és Európa viszonylatában pedig az Ázsiából érkező hajók közel feleannyi idő alatt érkeznek meg, mintha a Szuezi-csatornát használnák. Arról nem is beszélve, hogy a Jeges-tengeren az áru és a legénység az afrikai partokkal ellentétben nincs kitéve a kalózok támadásainak. Ezek a tények még jobban felértékelik az Északkeleti-átjáró jelentőségét, erősítik Oroszország pozícióját.

● **Oroszország hogyan hasznosítja északi-sarkvidéki területeit?** »

Oroszország régóta élvezi az Északkeleti-átjáró gazdasági előnyeit, azaz az év jelentős részében jégtörő hajók segítségével akadálytalanul használható hajózható útvonalat. Ettől független, ám nem elhanyagolható szempont, hogy Oroszország rendelkezik a legjelentősebb sarkvidéki hadsereggel, a Kola-félszigeten állomásozó Északi Flottával. A térségben a korábbi hidegháborús (leszerelt) katonai bázisokat újjáépítette, technikailag felújította, korszerűsítette, felszerelte, és katonai repülőtereket is kiépített rajta, ahol állandó készenléti hadsereget állomásoztat. Ő rendelkezik a világon a legnagyobb, több mint negyven aktív jégtörő hajóval rendelkező flottával, amelyből hat atommeghajtású. Ezzel abszolút katonai hatalmat élvez a térségben – mindez jól illeszkedik nagyhatalmi törekvéseihez. E tekintetben legfontosabb központjai a Kola-félszigeten Murmanszk és a Bering-szoros közelében levő Pevek. Ezzel a két kulcspozícióban fekvő kikötővel átfogja, illetve ellenőrzése alatt tartja az északi sarkkörön belül elhelyezkedő térséget és az Északkeleti-átjárót. Nem mellesleg a sarki ötök további államai a NATO-kötelékebe tartoznak.

● **Hogyan reagál az orosz nagyhatalmi törekvésekre az USA?**
Fogalmazhatunk úgy, hogy az Egyesült Államok jelenleg nem annyira prioritálja a térséget, mint Oroszország. Még Obama elnöksége alatt szerették volna újraéleszteni az alaskai katonai bázist, de nem került rá sor. Trump elnök az északi fejlesztésekre szánt összeget a mexikói határvédelemre fordította. Biden elnök azt tervezi, megerősíti országa kapcsolatát az Északi-sarkvidéki

Tengeri joghatóságok és határok a sarkvidéki régióban

- Nemzetközi vizek
 - Kanada fennhatósága alá tartozó vizek és kizárólagos gazdasági övezetek
 - Potenciális kanadai kontinentális talapzat 200 tengeri mérföldön túl
 - Dánia fennhatósága alá tartozó vizek és kizárólagos gazdasági övezetek
 - Dánia által követelt kontinentális talapzat 200 tengeri mérföldön túl
 - Potenciális dán kontinentális talapzat 200 tengeri mérföldön túl
 - Izland kizárólagos gazdasági övezetei
 - Izland által követelt kontinentális talapzat 200 tengeri mérföldön túl
 - Norvégia fennhatósága alá tartozó vizek és kizárólagos gazdasági övezetek/halászati zónák
 - Norvégia által követelt kontinentális talapzat 200 tengeri mérföldön túl
-
- Oroszország fennhatósága alá tartozó vizek és kizárólagos gazdasági övezetek
 - Oroszország által követelt kontinentális talapzat 200 tengeri mérföldön túl
 - Átfelelő Norvégia és Oroszország kizárólagos gazdasági övezetei között
 - Átfelelő Norvégia kizárólagos gazdasági övezetei és Oroszország által követelt 200 tengeri mérföldön túli kontinentális talapzat között
 - Átfelelő Norvégia és Oroszország által követelt 200 tengeri mérföldön túli kontinentális talapzat között
 - USA fennhatósága alá tartozó vizek és kizárólagos gazdasági övezetek
 - Potenciális USA kontinentális talapzat 200 tengeri mérföldön túl
 - Átfelelő Kanada és USA kizárólagos gazdasági övezetei között
 - Különleges keleti területek
 - Gazdátlan/nem követelt területek

- Egyenes alapvonalak
- Elfogadott határok
- Középvonalak
- 350 tengeri mérföld az alapvonalaktól
- 100 tengeri mérföld a 2500 méteres állandó mélységtől
- Norvégia–Oroszország Zöld övezete (elfogadott határállomány)
- Svalbardi egyezmény területei
- Izland–Norvégia társterülete
- A fő Észak-nyugati átjáró hajózási útvonal Kanadában, nemzetközi vizeken

Tanáccsal és azok tagállamaival. Kanada, hasonlóan az Oroszországi Föderációhoz, komoly beruházásokkal rendelkezik az Északi-sarkvidéken. A sarkkörtől északra található 1,2 millió négyzetkilométeres földterületével Oroszország után a második legnagyobb területű sarkvidéki államnak számít. A kanadaiak a tanács diplomáciai és kormányközi döntéseit részesítik előnyben, szemben a NATO-orientált politikával. Pedig minden jel arra utal, hogy az oroszok komolyan gondolják a katonai szempontú sarkvidéki fejlesztéseket, az idő az egyetlen, ami akadályozhatja az orosz hegemoniát. Egyrészt katonailag (és gazdaságilag) egyelőre lefoglalja az ukrániai háború és annak szankciói, másrészt, ha akarja, ha nem, várnia kell a természetes klímaváltozás és az azt erősítő emberi tevékenység okozta jégolvadásra, a jég

visszahúzódására. A ma még jég alatt található nyersanyagok kitermeléséhez ugyanis idő kell. A szakértők szerint az északi-sarkvidéki jégsapka 2100 végére fog teljesen elolvadni.

● **Ezek szerint szükség lenne a térség stabilitásának erősítésére?**
Erősebb, konkrét jogi szabályozásra lenne szükség. Oroszország és Kína is rendelkezik úgynevezett Fehér könyvvel, a térségre vonatkozó jövőbeni tervek, stratégiákkal ellátott biztonságpolitikai kézikönyvekkel, de fogalmazhatunk úgy, hogy ezek tartalma nem garantálja a nemzetközi stabilitást. Ennek biztosítására a már említett Tengerjogi Egyezmény és az Északi-sarkvidéki Tanács sem képes, hiszen évek óta húzódoó jogi viták vannak a területi kérdésekről.

Szerző: Páhy Anna

ELDÖRÖRDÜLTÉK A KIBERFEGYVEREK?

Az orosz–ukrán konfliktus rávilágított a kiberháború valóságára, amelynek valódi dinamizmusáról és valódi lefolyásáról kevés információnk van – hangzott el a Digitális Mohács 3.0 – A (kiber)háború tapasztalatai Magyarországra nézve című előadáson, amelynek fókuszában a szomszédunkban zajló háború kiberműveletei álltak: az információs tér uralása, a polgári és kormányzati IT-rendszerek elleni támadás, az információs infrastruktúra támadása és a katonai kiberműveletekre irányuló tevékenységek. Minderről Krasznay Csabát, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Eötvös József Kutatóközpont (EJKK) Kiberbiztonsági Kutatóintézetének vezetőjét kérdeztük.

A Tallinni kézikönyv 92. szabályának értelmében a kibertámadás „olyan kiberművelet, legyen akár támadó, akár védelmi jellegű, amely alapján személyek sérülése vagy halála, illetve objektumok megrongálódása vagy megsemmisülése megalapozottan várható.” Az orosz–ukrán háború négy fronton zajlik: az információs térben, ahol cél a szívek és az ész elnyerése

(ezt nevezik kognitív dimenzióknak), a hagyományos informatikai rendszerek, a kritikus infrastruktúrák, valamint természetszerűleg a katonai információs rendszerek ellen – emeli ki az ukrániai háború során felmerült kiberbiztonsági kockázatokat és kibertámadásokat a szakértő. A közvélemény talán hevesebb összecsapásokra és igazi „kiberkatakli-

mára” számított, ám „mindkét hadviselő fél relatív alacsony digitalizáltsága miatt leginkább az információszerzés és a befolyásolás kecsegtethet sikerrel, az érintett társadalmak és gazdaságok teljes megbénítása tisztán kibertéri műveletekkel nehezen képzelhető el.” A technológiai szankciók komoly gondot okoznak Oroszországnak, miközben az ukrán közigazgatás működőképességének egyik záloga a legmodernebb informatikai megoldások rapid igénybevétele volt. A most zajló háborút (még) nem kiberháború fogja eldönteni, ugyanakkor roppant fontos kiegészítő szerepe van, elsősorban Ukrajna támogatásában – hangsúlyozza, hozzátéve: „eddig nyolc tapasztalatot tudtam leszűrni.” Kibertér esetében elsősorban a kibertérrel való kivívása a cél. „A háború eddigi legnagyobb tanulsága, hogy az orosz hadsereg nem tudta kivívni ezt a fölényt, hiszen az ukrán információs rendszerek működnek, az információs teret egyértelműen az ukrán narratíva uralja, eközben folyamatosan esnek el kulcsfontosságú orosz információs szolgáltatások. Ennek a háborúnak a kimenetele nagyban függ majd a kibertér uralásától, így a 21. század fegyverei, például a közösségi média »

jól mutatják hatékonyságukat a 20. század fegyverei ellen. Emellett Oroszország jól láthatóan küzd az ukrán kiberfőlény ellen, leginkább azzal, hogy megpróbálják az internetelérést ellehetetleníteni. Egyrészt folyamatosan pusztítják az ukrán internet-infrastruktúrát, másrészt teszik elérhetetlenné a nyugati közösségi médiaszolgáltatókat a saját hazájukon belül. Sőt, felmerült annak a lehetősége is, hogy az oroszok leválasztják magukat a globális internetről.” Egy Ukrajna méretű államban az internet lekapcsolása legfeljebb lokálisan valósítható meg, akkor is csak ideiglenesen. „Az internet tehát pont olyan jó ellenálló képességgel rendelkezik, ahogy azt az 1960-as években eredetileg megálmodták” – emeli ki Krasznay Csaba. Eközben más ukrán kritikus infrastruktúrát sem sikerült kibertámadás útján kiiktatni, helyette a hagyományos, kinetikus, azaz fegyveres megoldásokkal pusztít az agresszor. Ennek pszichológiai hatása is van, de érdemes végiggondolni a jövőre nézve, hogy egy valódi fegyveres konfliktusban mekkora szerepe lehet a kibertéri műveleteknek a hagyományos, fegyveres pusztítással szemben. A kibertámadások alapjául sok esetben a hacktivisták tevékenység szolgál, így a szakértő leszögezte, már a háború elején is jelentős hackeraktivitás

mutatkozott mindkét oldal támogatójának érdekében. „Ugyan az elmúlt évtized minden fegyveres konfliktusát kísérték hacktivisták megmozdulások, soha korábban nem volt ennyi ember, aki billentyűzet ragadott volna az általa támogatott fél érdekében. A hackercsoportokban ugyanúgy megtalálhatók kiberbűnözők, mint lelkes amatőrök vagy éppen a főállású, de fedésben dolgozó titkosszolgák.” Az ilyen proxycsoportok alkalmazása nem új taktika, hangsúlyozza az intézetvezető, de erősen kérdéses, mennyire lehet majd kontroll alatt tartani a háború után a függetlenebb csoportokat, és mi fog történni az általuk felfedezett, de nem publikált találatokkal. A korábbi években több terabájtnyi adatot loptak el Oroszországhoz köthető kiberbűnözői csoportok, például zsarolóvírus-támadások során. A szakértő szerint az adatok feldolgozása évekig eltarthat, ha csak a felek nem kezdenek mesterségesintelligencia-alapú adatelemzésbe. „Félő, hogy olyan információkhoz jutnak az elemzést végző felek, amelyek a következő években lehetlenné teszik a megfelelő szervezeti védekezést.” A 21. század iparának alapját az okoseszközök jelentik, és ez nincsen másképp a harc téren sem: a Harcászati Dolgok Internete (Internet of military things – IoMT) egyre inkább elterjedőben van a fejlett

hadseregeknél. Ez komoly információs fölényt biztosíthat akár a harcoló katonák szintjén is. Azonban a nyugati szankciók elvágták Oroszországot a fejlett technológia beszerzésének lehetőségétől – mutat rá Krasznay Csaba, amit alátámaszt, hogy Oroszország „nem képes a fejlett félvezetőgyártásra és hardver-összeszerelésre, így nem tudja tartani a lépést a NATO-hadseregekkel, de valószínűsíthetően a már elhasznált, saját fejlesztésű csúcsteszteteket sem tudja majd nagy mennyiségben gyártani. Hadserege így megragad az 1970-es évek fejlettségi szintjén.” Azonban a század prioritásainak és a ciszlunáris térségbe áthelyeződött konfliktusainak kapcsán Krasznay Csaba megjegyzi: „talán ez az első olyan háború, ahol az üreszközök biztonsága kiberbiztonsági szempontból megkérdőjeleződik, illetve a kibertér fenntarthatósága üreszközöktől függ. A háború megkezdése előtt állítólag az internetelérést biztosító Viasat műholdat hackelték meg, majd az orosz üregnyökség, a Roszkoszmosz szenvedett el kibertámadást. Eközben Ukrajnában az amerikai

Starlink bevonásával is biztosítják a zavartalan internetelérést.” A két műveleti tér konvergenciája világosan tetten érhető, ehhez képest ugyanakkor eddig kevés figyelmet fordítottak erre a kutatók és a műveleti tervezők – hangsúlyozza. A szakértő szerint fontos látni, hogy Ukrajna, Oroszország és Fehéroroszország rendkívül fejlett szoftverfejlesztői iparral rendelkezik – bár a háború és a fejlesztők elvándorlása miatt ezt talán múlt időbe is lehet tenni. A több százezer menekülő programozó most is elsődleges célpontja a nyugati „agyelszívásnak”, igaz, az orosz és fehérorosz állampolgárok kivándorlását egyelőre akadályozzák a nyugati kormányok. „Idővel azonban tömegesen fognak megjelenni a szoftvercégeknél olyanok, akiknek a háttere, esetleges nemzetbiztonsági kockázata kevésbé lesz ismert a munkaadók számára. A személybiztonsági átvizsgálások kiemelt fontosságúak lesznek az ilyen jellegű tapasztalattal egyáltalán nem rendelkező szoftvercégeknél is. Ennek hiányában számos, SolarWinds-támadáshoz hasonló »állami backdoor«-ra kell felkészülni,

amelyet akár a beszervezett programozó is elhelyezhet a forráskódban.” A vállalatoknál változhat a kockázati modell, amely esetében ugyan még „vihár előtti csend honol a nemzetközi kibertérben.” Nem dördültek el a rettegett orosz csoda kiberfegyverek, mert jó eséllyel ilyenek nem is léteznek, hangsúlyozza Krasznay Csaba, és egyáltalán nem lettek felvillantva a nyugati kiberképességek sem. Magyarország esetében a leginkább látható módon jelenleg az úgynevezett információk műveletek jelennek meg, amelyek az orosz–ukrán háború során jelentősen felerősödtek – ismerteti a szakértő, ugyanakkor leszögezi: „elsősorban a közösségi médiában terjednek olyan, külső aktorok által generált álhírek, amelyek célja a tömegek befolyásolása egyes narratívák mentén, ezen keresztül pedig a politikai döntéshozatal irányítása, hiszen egy demokráciában a választott politikus elsősorban választópolgárainak véleménye alapján dönt.” Többek között ezt is körebjárta a Digitális Mohács 2.0 tanulmány. Mindemellett Magyarország „mint a nyugati szövetségi rendszer

tagja, rendszeres célpontja a NATO és az EU minősített információáramlásának megszerzését célzó műveleteknek.” Ami kevésbé látványos, az a kritikus információk infrastruktúrák és más, fontos információk rendszerek támadása. Bár a nyilvánossághoz kevésbé jutnak el ezek az incidensek, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Nemzeti Kibervédelmi Intézet éves statisztikáiból jól kimutatható, 2020-ban és 2021-ben is kétszer annyi incidenst jelentettek az ebbe a körbe tartozó szervezetek, mint 2019-ben. Egy részletes incidenselemzést Legárd Ildikó, az NKE Közigazgatástudományi Doktori Iskolájának hallgatója fog hamarosan publikálni.

Szerző: Pap Melinda Patrícia

Fotó: MTI/AP/Efrem Lukackij/LIBKOS

Az eddig elkészült Digitális Mohács-tanulmányok első és második része a Ludovika Egyetemi Kiadó által kiadott Nemzet és Biztonság folyóiratban jelent meg, és szabadon letölthető a kiadó és a folyóirat honlapjáról.

Zöld utat a zöldfémeknek!

A tiszta, környezetbarát energiák előállítása fokozottan növeli a keresletet az úgynevezett zöldfémek iránt, amelyeket széles körben használnak szél-, nap-, víz-, atom- vagy geotermikus energiák termelése során. Megjelennek továbbá az elektromos jármű és akkumulátorgyártás folyamatában, de a mobiltelefonok előállításában is kulcsfontosságúak. Egyes ritkaföldfémeket pedig a hadiiparban, a védelmi technológiákban is hasznosítanak – sorolja Czecezi Vivien, az NKE EJKK Gazdaság és Versenyképesség Kutatóintézet adjunktusa, akit arról kérdeztünk, lehetséges-e elindulni a zöld átmenet útján, magunk mögött hagyva az energiafüggőséget a zöldfémektől való függőség kialakulása nélkül?

● **Hogyan kerültek a zöldfémeknek nevezett ásványi nyersanyagok napjainkban a középpontba?** Egyre inkább előtérbe kerül az az elgondolás, hogy a fosszilis energiaforrások felhasználásáról át kell térnünk zöldebb energiafelhasználásra. Európa célkitűzése, hogy 2050-re klímasegessé váljon, azaz nullára redukálja az üvegházhatású gázok kibocsátását. Ehhez azonban nagyobb mennyiségű, úgynevezett zöldfémre van szükség. Zöldfémek például a lítium (az akkumulátorgyártás elengedhetetlen alapanyaga), a réz (minden elektromossághoz kapcsolható technológia sarokköve), a kobalt, a nikkel, a mangán, a grafit, de ide tartoznak a különféle ritkaföldfémek

is. Az elnevezés félrevezető lehet, a ritkaföldfémek összefoglaló névvel ellátott 17 fém egyike, a túlium például százszor elterjedtebb, mint az arany, de bonyolult a kitermelése, és a jelenleg több profitot hozó szénkitermelésről sem könnyű átállni a bányászati iparágaknak, pedig keresletből nem lesz hiány.

● **Mit jelent ez a keresletnövekedés a gyakorlatban?** Becslések szerint a célkitűzés 2050-re megközelítőleg 35-szörösére emeli a lítium és 26-szorosára a ritkaföldfémek iránti szükségletet a jelenlegihez képest, hiszen különleges jelentőségük van minden elektromosságon alapuló technológiában. A zöldenergiák iránti fokozott igény megnöveli

a szélerőművek, napelemek, akkumulátorok iránti keresletet, amelyek előállításához kulcsfontosságúak a már említett zöldfémek. Emellett a high-tech berendezések, az elektromos autók vagy az akkumulátorok, illetve az állandó mágnesek gyártásában is meghatározóak. Ez utóbbiak a számítógépek, hangszórók, fejhallgatók, de a motorok, generátorok előállításában is fontos szereppel bírnak. Egyes ritkaföldfémek sokkal ellenállóbbak a hővel vagy az időjárási szélsőségekkel szemben, emiatt a katonai, harcászati eszközök-nél is gyakran

hasznosítják őket. Tehát ezek a fémek nemcsak a zöld átmenetben, de a védelmi politikákban is meghatározóak.

● **Ezek szerint a védelmi eszközök és katonai berendezések iparága jelentősen kitétt a zöldfémeket birtokló országoknak. Kik a legnagyobb exportőrök?**

Kína mind a bányászati kitermelés, mind pedig a rendelkezésre álló készletek tekintetében az első helyen áll. Vietnám és Brazília szintén jelentős ritkaföldfémkészlettel rendelkezik, azonban a kitermelésük volumene egyelőre elhanyagolható; lítiumtermelés tekintetében Ausztrália és Chile szerepe domináns, a nikkel kapcsán pedig Indonézia emelhető ki. Mivel az egyes zöldfémek kitermelése jelenleg az országok egy szűk csoportjára korlátozódik, a zöld átállás esetén az országoknak ugyanúgy fontos erőfeszítéseket szükséges tenni azért, hogy

az energiarendszereik rugalmasak, ellenállóak és biztonságosak maradjanak. A környezetkímélő technológiákra történő átállással tehát nem szűnnek meg az ellátás biztonságát érintő esetleges veszélyek, és az árak ingadozásával ugyanúgy számolni kell.

● **Említette a kínai dominanciát. Mennyire függ az Európai Unió gazdasága a kínai zöldfémektől?**

Az EU rendkívül kitétt a külföldi beszállítóknak. Von der Leyen is hangot adott annak az aggodalmának, hogy nem szabad engedni, hogy az orosz energiahordozó-függőséget kínai nyersanyagfüggőség váltsa fel, ugyanis az EU ezen beszállításainak 90 százalékát Hszi Csin-Ping kínai elnök kormánya biztosítja. Ezért is dolgozik az EU a források diverzifikálásán a Kanadával és Ukrajnával kötött megállapodásoknak megfelelően. Sajnos Ukrajna esetében a háború lehetetlenné teszi

a kitermelést, pedig a 120 legszélesebb körben használt ásvány és fém közül 117 megtalálható Ukrajnában, közülük negyven kifejezetten elengedhetetlen a zöld átmenet megvalósításához – mindez további magyarázatot adhat a megszállás gazdasági céljairól. Európa más országait tekintve Svédországban, Finnországban, Görögországban és Spanyolországban is vannak ritkaföldfémkészletek, amivel Európa jelentősen tudná csökkenteni az importfüggőségét, de ehhez a bányászat és a feldolgozási folyamat terén kellene előrelépések. A Nyugat egésze számára igaz tehát, hogy elengedhetetlenek a további geopolitikai kutatások, illetve az új stratégiai partnerségi megállapodások kialakítása. De nemcsak az EU, hanem az USA, illetve a NATO számára is kiemelten fontosak a hadiiparban is használt zöldfémek, miközben a NATO-nak szinte százszázalékos a kitétsége Kína iránt, aki eddig ügyes lavírozásával elkerülte az orosz-ukrán konfliktus negatív mellékhatásait. Nem véletlen, hogy a Biden-adminisztráció is hangsúlyozza: Kínától függetleníteni kell az amerikai gazdaságot.

● **Mi jellemzi a nagyhatalmakat?** Az USA-é a világ legnagyobb gazdasága. Kína előretörése előtt ő birtokolta a többségi részesedést ezen a fémiparban, ám a '80-as évektől fokozatosan kiszervezték a modern informatikai eszközökben használt félvezetők előállításához is elengedhetetlen elemek kitermelését és finomítását Kínának. Kína pedig nagy hangsúlyt fektetett azokra a hosszú távú stratégiai

elemekre, amellyel ezen a területen megszerezte dominanciáját. Mindez főleg a kitermelési folyamatra vonatkozó alacsony szabályozási környezet és a tudatos iparpolitika miatt valósulhatott meg. Oroszország egyébként nem szerepel a legnagyobb ritkaföldfém-kitermelők között, de a világ egyik vezető ásványianyag-termelője olyan fémek esetében, mint a réz, a vas, a lítium, a titán, a kobalt, a palládium és a vanádium.

● **A zöld átmenetben és a tiszta energiák előállítása során hasznosított, kiemelkedő jelentőségű zöldsémek kitermelési folyamata is teljes egészében zöld?**

A ritkaföldfémek kinyerése bonyolult folyamat mind a környezetvédelmi, mind a technikai, mind a politikai tényezők miatt. Maga a kitermelési folyamat pedig nem nevezhető teljes egészében zöldnek. Am a kérdésre a válasz más Európában, mint az ázsiai,

afrikai régióban, ahol kisebb hangsúlyt fektetnek a szabályozásra, olcsóbbá téve a kitermelést és az esetleges újrahasznosítást, ennek megfelelően az előállítás során nem az emberi jogok védelme, a munkakörülmények vagy a környezetvédelmi előírások élveznek prioritást. A környezetvédelmi aggodalmakat két dolog erősíti. Egyrészt maga a kitermelés különösen vízigenyes folyamat, például a lítium- vagy a rézbányászat nagyon sok vizet kíván, az édesvíz azonban alapvető létszükségleteink kapcsán is igényként jelenik meg. Másrészt a ritkaföldfémek bányászata során jellemzően nagy mennyiségű mérgező és radioaktív anyag keletkezik, ráadásul a bányászat mellett a feldolgozás szintén károsíthatja az ökoszisztémát, és veszélyes melléktermékeket juttathat a légkörbe. De nemcsak az előállításuk, hanem sok esetben az ártalmatlanításuk is környezetromboló. Ezek a problémák különösen

hangsúlyosak a fejlődő, illetve alacsonyabb jövedelmű országokban, ahol a környezetvédelmi szabályozások jóval megengedőbbek a fejlett, nyugati országokéhoz képest.

● **Mindezket hallva joggal merül fel a kérdés: megéri az átállás?**

Természetesen. A zöld átállás fontosságát nem csorbítja az egyes országokra jelenleg jellemző, nem megfelelő szabályozási keretrendszer. A megoldás a környezetvédelmi előírások szigorításában, az emberi jogok védelmének erősítésében rejlik, és ez az energiaátállás nélkül is hangsúlyos kérdéskör. Fontosak tehát a részletesen kidolgozott, célzott stratégiák, megfelelő tőkeráfordítások, valamint a tudatos állami szerepvállalás és elkötelezettség a megfogalmazott célok iránt. Ezek elengedhetetlenek, ha el akarjuk kerülni, hogy csöbörből vödörbe kerüljünk a zöld átmenet során.

Szerző: Páhy Anna

Tudatos energiafelhasználókká kell válnunk!

Az energiapiaci árak emelkedése Európa-szerte aggodalmat okoz a felhasználók körében. Az elmúlt egy évben az áram ára több mint ötszörösére, a gáz ára több mint hatszorosára emelkedett, az áremelkedésnek előreláthatólag még nincs vége. A jelenlegi helyzet az energiakészletek kiaknázásának minden eddiginél tudatosabb módjára ösztönözheti a felhasználókat. Hetesi Zsolt fizikust, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víz tudományi Karának docensét arról kérdeztük, hogy a növekvő energiapiaci árak milyen változásokat hozhatnak a lakossági, illetve az ipari energiafelhasználás tekintetében.

● **Gázellátás szempontjából sokkal inkább kiszolgáltatottak vagyunk, mint áramellátás terén. Ez milyen változást eredményezhet rövid, illetve hosszú távon a felhasználási szokásokat illetően?**

Sajnos áramellátásunk sem áll olyan biztos lábakon áll, mint ahogy gondolnánk. A gazdaság növekedése magával hozta az áramigény növekedését is. Amint azt – ellentétben több zöld szakpolitikai irányra épülő előrejelzéssel – már 2015-ben megjósoltuk (Issues and Solutions Relating to Hungary's Electricity System. Energy, 116. [2016]. 329–340.) az áramfelhasználás növekedni fog, amíg a gazdaság is növekvő pályán mozog, és mind a felhasználás irányát, mind nagyságát tekintve elég pontos becslést adtunk. Egészen az

utolsó „békeévig”, azaz 2021-ig teljesen igaz volt, hogy az áram jelentős részét, körülbelül 30%-át, importból fedezte a magyar rendszerirányítás. Emögött zömmében piaci okok keresendők, ugyanis az áram szabadkereskedelme miatt sokáig egyszerűen jobban megérte külföldi importárammal biztosítani a hazai fogyasztás egy részét. A járvány utáni gyors gazdasági növekedés azonban olyan hirtelen „húzta meg” a keresletet, hogy bizonyos energiahordozók ára, mint például a földgázé, már akkor megindult felfelé, amikor még az orosz–ukrán háború ki sem tört. Az igazi árrobbanást azonban a háborúnak tulajdoníthatjuk. Mivel ennek hatásaitól már nem lehetett teljes egészében megvédeni a magyar energiafelhasználók teljes körét, így

egyre táguló körben nagyobb gáz- és áramszámlákkal találják szemben magukat a fogyasztók. Ennek rövid távú következménye már látszik, a villamosenergia-fogyasztás kis mértékben ugyan (4-5%-kal), de csökkent a rezsicsökkentés szabályainak részleges szigorodása után. A cél, hogy az országban csökkenjen a földgázfelhasználás. Ez utóbbinak a következő az oka. Hazánkban az éves földgázfogyasztás 10 milliárd m³ körül alakul évek óta. Ennek körülbelül 50%-a orosz export, 15%-a hazai termelés, a maradékot a piacról szerezzük be. Ez utóbbi vált most különösen nehézé és drágává. A piacról beszerzett gáz Ausztria és Szlovákia irányából érkezett az elmúlt években, eredetét tekintve zömmel az EU piacról és a kitermelő »

országot nézve pedig túlnyomórészt orosz gáz volt. Az EU ellátása jelenleg nem látszik megnyugtató módon biztosítottnak, így a piaci beszerzés valószínűleg nehézségekbe ütközhet ősszel és télen.

● **Igaz az, hogy az energiafelhasználás mértéke évről évre nő Magyarországon?**

Igen, ahogy az előbb említettem is. A villamos áram terén ez egyértelműen igaz, a földgáz esetében már nem, illetve részben. A rezsvédelmi intézkedések eddig nem indították a fogyasztókat nagyobb mérvű takarékosagra, ugyanakkor a telek megátalagban enyhébbek lettek, így végül is 14-15 milliárd m³-es éves fogyasztási adatok, amelyek 10-15 évvel ezelőtt, egy-egy kemény téllal járó évben jellemezték hazánkat, nagyrészt elmúltak.

● **Milyen hatással lehet az energiaárak növekedése az ipari felhasználásra?**

Már most látszik, hogy számos kis- és középvállalkozót (kkv) kedvezőtlenül

érint a földgáz- és villanyszámla emelkedése, így ez közvetlenül hat majd a magyar gazdaság teljesítőképességére, gyakorlatilag már a közeli jövőben. Hallhatók hírek fürdők, uszodák bezárásáról, nehézségekkel küzdő színházakról, mozikról is, a sor nem is teljes. A dolog másik oldalán állnak azok a bedolgozó üzemek, a kkv-mérettől kezdve a nagy gyárakig, amelyek döntően a német autóipart szolgálják ki. A német gazdaság már most akadozik, és a feszült helyzet – az oroszok kvázi fegyverként, vagy zsarolási alapként használják az Északi Áramlat I. gázvezetékét – nem kedvez a magyar beszállítóknak. Itt, ebben a kérdésben a beszállítókon és a kihe-lyezett autógyárakon keresztül a GDP jelentős részéről beszélünk, pláne, ha beszámítjuk azokat a más területen dolgozó kkv-eket is, amelyek most nehéz helyzetbe jutottak.

● **Lehet akár pozitív hozadéka is az energiaárak növekedésének?**

Rövid távon aligha nyer rajta hazánkban bárki is: sem a vállalkozásoknak, sem a lakossági fogyasztóknak, sem az önkormányzatoknak nem kedvező az a környezet, amely mostanra kialakult. Hosszú távon valószínűleg lesz néhány olyan hatás, amelyet hívhatunk ugyan kedvezőnek, de mind maguk a lépések, mind az elért cél tekintetében fájdalmas döntéseknek kell megszületni és egyúttal közben nem energiabőséggel jellemezhető korszak, hanem egy nagyon feszített tervezéssel megvalósítható átmenet képzelhető el, ami „fájni fog”. Az átmenet során több szabályozható vagy kiegyensúlyozható időjárásfüggő fogyasztó kerül a magyar villamosenergia-rendszerbe, kiegyensúlyozásként szivattyús tározós erőművek, vízierőművek, hidrogéngazdaság jöhet szóba és biogázerőművek, biogáz-tárolás; azután teret nyer majd a geotermikus hő-hasznosítás, gyakoribb lesz a passzív, vagy majdnem

passzív építési standard, továbbá valószínűleg teret nyernek a takarékos és egyúttal okosmegoldások is.

● **Milyen lehetőségek vannak a lakossági energiaszámlák összegének mérséklésére?**

Az egyéni döntések terén tág mozgástér van, amelynek a pénztárca és a lakókörnyezet típusa szabhat határt, közösségi, társasházi stb. szinten már megint több és más lehetőség adódik, nem beszélve egy esetleges új szabályozási környezetről, amely még több lehetőséget nyithat meg, például ilyen lehet egy új pályázati program, amely megújuló energiával látja el a lakosságot. Az egyénre visszatérve: a termosztát lejjebb csavarásától a fűtött m²-ek csökkentésén át az alternatív fűtési módokon keresztül a szigetelésig, vagy akár hőszivattyúk beszerzéséig sok járható út létezik.

Azt mindenesetre érdemes elmondani, hogy sok helyen olyan lakásban jártam, ahol 25-26 °C volt télen, amelyet nyilván,

ha nincs beteg vagy baba a háztartásban, lehet, sőt érdemes csökkenteni 22 °C környékére. Természetesen nem célozom olyan kijelentéseket tenni, hogy a lakosság meg ne próbálja 19 °C-nál magasabb hőfokot beállítani, mert egyrészt nálunk nagyon valószínű, hogy nem várható gázhiány télen, másrészt mindenki addig képes elmenni e lépésekkel, ameddig az még nem jár nagyobb komfortvesztéssel. A lakás, ház szigetelése nagyon jó passzív megoldás, egy jól szigetelt, egyúttal szellőző ház (ma ez a kettő már megoldható egyszerre) fűtésszámlája akár 40%-kal is csökkenhet.

● **Mi lehet a jövő legkifizetődőbb és legbiztonságosabb energiaforrása?**

Felmerül a kérdés, hogy mire? Az országos villamosenergia-rendszerben szükséges néhány megbízható alaperőmű, amely a klímacélok teljesítése miatt hosszú távon nem lehet szén-erőmű, hanem például atomerőmű, geotermikus erőmű, kapocsolt üzemű

biomasszaerőmű és így tovább. Aszódi Attila professzorral, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Nukleáris Technikai Intézetének tanárával egyetértve még azt is meg merem kockáztatni, hogy a Paks II két reaktora mellett egy harmadik blokk szintén életképes lehet hazánkban, mondjuk egy 1000 vagy 1200 MW (e) teljesítményű blokknak még valahol lehet helye.

A megújulók esetében a napenergia és a szélenergia bevezetése akkor lehetséges, ha azokat ki lehet egyensúlyozni az időjárás okozta változó termelés során. Ez utóbbira alkalmas lehet a hidrogéngazdaság vagy biogázerőművek alkalmazása, de több lehetséges megoldás is létezik.

A fűtésben a fenntartható művelésből származó biomassa, a megújulókon alapuló áramra épülő fűtés (hőszivattyúk), továbbá a geotermia szintén járható út lehet.

Szerző: Bárdos Mónika

Megtalálták Szent Miklós sírját

Egy törökországi templom alatt valószínűleg megtalálták a csaknem 1700 évvel ezelőtt meghalt Szent Miklós püspök sírhelyét.

A Mikulás-legenda alapjául szolgáló egyházi személy nyughelyének fellelése eldönteni látszik azt az évszázados vitát, hogy a jötevő főpásztor Törökországban vagy Olaszországban nyugszik-e.

Szent Miklós – a rendelkezésre álló források szerint – Kr. u. 270 és 343 között élt, a legenda szerint híres volt jóságáról és segítő szándékáról. A Mikulás történetének alapját is az azzal kapcsolatos legenda adja, hogy örökségét a szegényeknek ajándékozta.

A sír

A kutatók régóta sejtik már, hogy Szent Miklóst a törökországi Antalya tartományában temették el, bár a sír helye régóta vitatott. Évszázados vita volt arról, hogy Szent Miklós csontjai Olaszországban vagy Törökországban találhatóak – mondta el Kaló József, a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar egyetemi docense. Az NKE oktatója hozzátette: 1087-ben felfeltáró kalózok törték fel Szent Miklós sírját, és elvitték ereklyéit. Ereklyetöredékek kerültek az olaszországi Bariba, de Dél-Franciaországba is. A bejelentett hír azonban azt mutatja, a kalózok nem végeztek teljes munkát – fűzte hozzá Kaló József. A szakértők ugyanis nemrégiben a Kr. u. 520-ban épült demrei Szent Miklós-templomban folytatott feltárások során megtalálták egy korábban ott álló építmény alapzatát is. Demrét Szent Miklós korában Myrának nevezték. Ennek a városnak a püspöke volt haláláig, 343-ig. Ezután a város zarándokhely lett. Osman Eravşar, az Antalyai Regionális Örökségvédelmi Testület elnöke idén októberben jelentette be, hogy megtalálták Szent Miklós sírját egy Jézus Krisztust ábrázoló freskó alatt. A templom alaprajza, szerkezete egyébként hasonlít a Jeruzsálemben található Szent Sír-temploméra. Egy lehetséges magyarázat szerint ezzel próbálták Szent Miklós jóságos karakterét Jézushoz kötni.

Élete

Kr. u. 270-ben született a kis-ázsiai Anatóliában, Patara városában. Szülei gazdagok voltak, ám korán árvaságra jutott. Egy kolostorban nevelkedett nagybátyjának, Patara érsekének felügyelete alatt, akinek hatására megszerette a papi hivatást. Myrában telepedett le, és még harmincéves kora előtt a város püspökévé szentelték. Az olasz érsek, történetíró Jacopo da Voragine által összeállított 13. századi

legendagyűjtemény, a *Legenda Aurea* szerint a myrai püspök halála után a környék főpapjai összegyűltek az utód megválasztására. Éjszaka egyikük álmában szöveget hallott: „Holnap délben állj a templom kapujába! Az első embernek, aki akkor belép, Miklós lesz a neve, őt szenteljétek püspökké!” Így is lett. Miklós eleinte ugyan tiltakozott, később mégis püspökké kenték. Több mint ötven évig volt Myra egyházi előjárója, még a 325-ben tartott I. niceai zsinaton is részt vett. A hagyomány szerint 343. december 6-án halt meg. Tisztelete valamikor a 6. században kezdődött először Myra városában és Konstantinápolyban, majd az egész görög, szláv és orosz egyházban. Kappadókia templomaiban orvosként és a tengerészek védőszentjeként ábrázolják. A latin egyházban a 9. századtól tisztelik, kultusza Németországba a 10. század végén került a görög származású Theophanu császárnő révén. A 11. században Franciaországban és Anglia területén terjedt el tisztelete a normannok által. Ereklyéi 1087-ben kerültek az olaszországi Bariba. A görögkatolikus egyházban napjainkig különösen jelentős Szent Miklós személye. Minden görögkatolikus templom ikonosztázán szerepel Csodatévő Szent Miklós, az utazók, hajózók, megrágalmazottak, házasság előtt álló lányok, nők védőszentje.

Legendái

Szent Miklós minden vagyonát a gyerekek, a szegények és a bajba jutottak megsegítésére fordította. A betegeknek orvos, a szenvedőknek vigasz, az árváknak apa, a veszélyben lévőknek védelmező volt. Életéről számos legenda ismert, segítségükkel sok-sok évszázadon át formálódott a Mikulás alakja. Az egyik a három lány kiházásításának története. Egy elszegényedett nemesembernek három lánya megfelelő hozomány hiányában nem tudott férjhez menni, így a hajadonlét, ezzel együtt pedig a prostitúció veszélye fenyegette őket. Szent Miklós elhatározta, hogy titokban segít rajtuk. Egy éjjel arannyal telt erszényt dobott be házuk ablakán, így a szegény nemesember legidősebb leányát már férjhez tudta adni. A következő években Szent Miklós hasonlóan segített a másik két lánynak is, mígnem az apa ki nem leste őt. Meg akarta köszönni neki az ajándékot, ám Miklós azt mondta, hogy egyedül Istennek köszönje. Szintén Szent Miklóshoz köthető legenda a tengeri vihar lecsendesítése, amely egy 290-ben történt jeruzsálemi zarándokúthoz köthető. Szent Miklós »

„Irgalmas Istenünk,
Szent Miklós püspök közbenjárására
őrizd meg minket minden veszélyben,
hogy biztonsággal járjuk
az üdvösség útját!”

(Ima Szent Miklóshoz)

a viharban háborgó tengerből mentett ki két vízbe sodródott matrózt, akiket az árbochoz kötött köpenye övével. Később a hajósok éppen hálaimát mondtak a myrai templomban megmenekülésükért, amikor megismerték az ott szolgálatot teljesítő Miklóst. Megköszönték neki a segítséget, és visszaadták a köpenye övét, amelyet ereklyeként hordtak magukkal. A későbbi századok során a viharba keveredett hajósok vészhelyzetben Szent Miklóshoz fohászoltak.

Szent Miklósnak tulajdonított csodatétel a gabona megsokasítása is. A püspök nagy éhínség idején megtudta, hogy a kikötőben lévő hajó tele van a bizánci császárnak szánt gabonával. Kért a terményből az éhínség enyhítésére. A hajósok nem akarták teljesíteni a kérést, ám Miklós megígérte nekik, hogy nem lesz bajuk, ha odaadják a gabona egy részét. Bizánca érkeve a matrózok elesodálkoztak: a gabona mennyisége nem csökkent. Egy másik történet szerint egy férfi Miklós áldását szerette volna kérni, hogy gyermeke szülessen. Mire azonban a püspökhöz ért, ő már halott volt, így a holttestet takaró vászonból vitt magával egy darabot mintegy ereklyeként. Csodák csodájára a házaspárnak a következő év december 6-án, épp Miklós halála napjának első évfordulóján, fia született. A gyermeket a hetedik születésnapján elrabolták, ám egy év múlva, ismét épp december 6-án, amikor a házaspár a templomban imádkozott gyermeke megszabadulásáért, forgószél kerekedett, amely a templom előtt tette le a fiút.

Számos más legenda is él Szent Miklósról, a legismertebb azonban mégis a három lány kiházásításának története. Ennek nyomán terjedt el a jóságos öreg kultusza, amely napjainkban a Mikulás képében elevenedik meg kicsik és kicsit nagyobbak öröme minden év december 6-án.

Szerző: Tasi Tibor

„Miklós, szülei elhaltával azon kezdett gondolkodni, hogyan tudná roppant vagyonát az emberi dicséret helyett Isten dicsőségére fordítani. Volt egy szomszédja, nemes ember, aki sükségre jutván, három szűz leányát utcalánynak adni kényszerült, hogy szegyetelen üzletük jövedelméből élelemhez jussanak. A szentnek tudomására jutott a dolog, és elborzadt a gyalázatos bűn miatt. Egy csomó aranyat rejtett egy kendőbe, és az éj leple alatt, az ablakon keresztül, titokban bedobta a házba, majd ugyanolyan titokban távozott. Reggel fölserkénvén az ember megtalálta az aranyat, és Istennek hálát adva, kiházásította elsőszülött leányát.”

(Jacobus de Voragine: Legenda aurea)

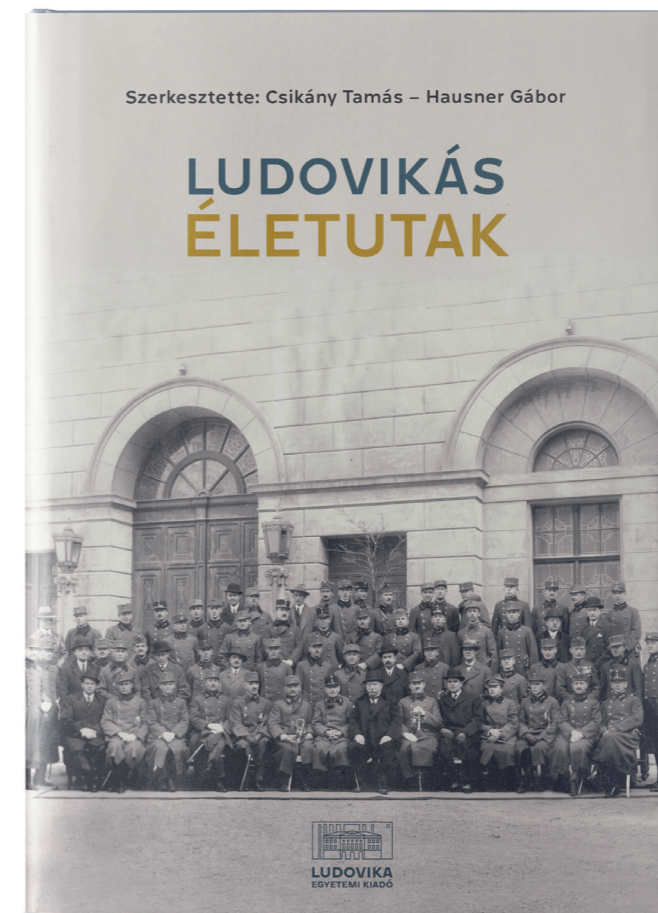
A katonai nevelés ethosza

Szinte önkényesen válogattak huszonöt életrajzot egy kötetbe a Ludovikás életutak című új könyv szerkesztői. Céljuk az volt ezzel, hogy a konkrét személyek sorsán keresztül mutassák be a Ludovikáról kiinduló életutak sokféleségét – így igazolva, hogy nem csupán mítosz mindaz, amit a Ludovika Akadémiáról gondolunk.

„Merem állítani, hogy ma is, bármi egyéb hivatást választanék egyébként az életben, tizennyolc éves koromig csak katonai nevelésben óhajtánék részesülni. Ez megedzett és egészségesen megnevelt az élet számára” – írta a Ludovika elvégzését követően, 1898-ban felavatott Boromisza Tibor, aki a katonatiszti pályát elhagyva végül a festészetet választotta élethivatásának.

Nem minden Ludovikát végzett tiszt maradt katonának – elég, ha csak Miroslav Krleža horvát íróra gondolunk –, de aki levetette az egyenruhát, azok között is bőséggel találhatunk olyanokat, akik más területen komoly sikert értek el. Művészek, tudósok, politikusok lettek, vagy éppen jelentős sportsikereket arattak.

A többségnek pedig, akik katonaként szolgálták hazájukat, helyt kellett állniuk az első, a második, illetve akár mindkét világháborúban, majd átélni az 1950-es évek megaláztatásait. Mindez a ludovikás nevelés nélkül elképzelhetetlen lett volna, amint

azt – miként Boromisza – maguk is elmondták visszaemlékezéseikben. A honvédtisztképzés mikéntje az elmúlt 150 évben szinte folyamatosan különböző nézetek, elképzelések keretében állt. Egy visszaemlékező, Kádár Gyula ezredes szerint

az Akadémián nagy gondot fordítottak az általános műveltség fejlesztésére: „az alpműveltség ugyanolyan volt, mint a kor minden más főiskoláján”. A Ludovika képzési rendszere azonban alapvetően eltért a polgári főiskolákétól, ugyanis kifejezetten fontos volt „a honvéd tisztikarnak a köztisztviselőktől való különálló jellegének kidomborítása”.

A Ludovika Akadémia képzésének céljai között mindig szerepelt az, hogy az intézmény hazájukat forrón szerető, vallásos, megbízható, alárendeltjeikről gondoskodó, lovagias gondolkodású tiszteket bocsásson ki a falai közül. Ugyancsak jelentős szerepet szántak a társasági és kulturális nevelésnek. E célok megvalósulása sok mindentől függött: a társadalmi környezettől éppúgy, mint az Akadémiát fenntartó Honvédelmi Minisztériumtól, illetve a Honvédség felső vezetésétől. Ugyanakkor azt, hogy az Akadémia oktatóinak munkáját ma is sikeresnek tarthatjuk, a jelen könyv szintén igazolni hivatott.

Szerző: Sarnyai Tibor

Csikány Tamás és Hausner Gábor (szerk.):
Ludovikás életutak.
Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2022.

Az értelmiség bukása

Molnár Tamás Az értelmiség bukása című műve a legnagyobb terjedelmű, és a legtöbb kutató szerint a szerző legalaposabban megírt munkája. A kötetből kirajzolódó kritika szerint az európai felvilágosodás, a marxizmus élcsapata, de a liberális és a konzervatív értelmiség is egyaránt arra törekedett, hogy ideológiai meggyőződése szerint formálja át az embert és társadalmakat. A siker azonban rendre elmaradt.

Az eredetileg az Egyesült Államokban, majd németül is megjelent könyv témája tehát a társadalomalkotó értelmiségi felfogások történeti kudarca, képviselőik visszatérően látványos bukása. Szerkesztőelve és látásmódja kettős: egyrészt történeti, másrészt kritikai. Nyomon követi az értelmiség szerepvállalását és -kényszerét kialakulásától kezdve a közelmúltig. Azonosulva az ember természetes igényével egy jobb, boldogabb életre és együttélésre, az értelmiség rendre magára vállalta az ideák megvalósításának szakszerű kidolgozását, amelyek viszont sorra utópiának, s így megvalósíthatatlannak bizonyultak. Mégis: az értelmiség számtalanszor került és kerül olyan, egyszerre örvendetes és kínos helyzetbe a francia forradalomtól napjainkig, amikor tevélegesen részt vehet egy általa kidolgozott elmélet gyakorlati megvalósításában.

Molnár Tamás elkerülhetetlennek tartja, hogy ennek mindig kudarc és csalódás a vége, hiszen minden erőszakos és erőszakolt átalakítás kitermeli azt a végeredményt, amely tökéletes ellentéte az eredetileg elgondolt célnak: a szabad, békés, elégedett emberi életnek. A társadalommérnökség kritikája kiterjed az Amerikai Egyesült Államok vezetőinek ma is érvényes önértelmezésére is. Noha a kötet 1961-ben jelent meg először, kiindulópontja pedig gyakran az akkori közéleti és politikai helyzet, a mai olvasó megállapítások sokaságában ismerhet rá a 21. század számos rokon fejleményére.

A kötet korábban megjelent olasz és spanyol fordításban, valamint magyarul is 1996-ban. Az első magyar fordítást a jelen kötet minden részletében átnézve és javítva közli,

emellett pedig kiegészíti a Molnár Tamás *Összegyűjtött Művei* sorozatszerkesztőinek több száz tételből álló jegyzetanyaga, amely megvilágítja a szöveg egyes utalásait, idézeteit, kiemeli a ma már kevésbé ismert személyiségeket. A Hoppál Bulesú és Mezei Balázs által gondozott kötethez Pogrányi Lovas Miklós írt utószót. A mű tanulmányozásával az olvasó jobban megértheti a kort, amely a klasszikus európai kultúra összeomlása nyomán formálódik a szemünk előtt.

Szerző: Sarnyai Tibor

Molnár Tamás: *Az értelmiség bukása*
Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2022.

ludovikaHU
Az NKE tudományos platformja

TUDOMÁNYOS BLOGOK

PODCASTOK

SZAKINTERJÚK

TUDÓSÍTÁSOK

RECENZÍÓK

KUTATÓI PORTRÉK

IMPRESSZUM • **bonum publicum** a Nemzeti Közzolgálati Egyetem magazinja • X. évfolyam 9. szám • Felelős kiadó: Nemzeti Közzolgálati Egyetem
• A kiadásért felel: Deli Gergely rektor • Főszerkesztő: Szilágyi Dénes, e-mail: bonum.publicum@uni-nke.hu • Tervezőszerkesztő: Tóth Zoltán • Olvasószerkesztő: Bujdosó Hajnalka • Újságírók: Bárdos Mónika, Kovács Lilla, Páhy Anna, Pap Melinda, Sallai Zsófia, Sarnyai Tibor, Tasi Tibor • Címlapfotó: Szilágyi Dénes
• Stockfotó: Depositphoto • A szerkesztőség címe: NKE Tőparti épület 107 iroda; 1089 Budapest, Diószegi Sámuel utca 23. • Tel.: (1)432-9000/20409
• Nyomdai munka: Gellert ECO Print Kft. • Felelős vezető: Gellér Róbert ügyvezető

*Áldott, békés
karácsonyt
és sikerekben gazdag,
boldog új évet kívánunk!*

BONUM
PUBLICUM

